



# Jaarverslag 2021

Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba - 27 juni 2022  
Seroe Blanco 4, Oranjestad, Aruba | (297) 525 2732 | [www.apfaruba.org](http://www.apfaruba.org)



## **Inhoudsopgave**

Profiel APFA	<b>3</b>
Personalia	<b>4</b>
Bestuursverslag	<b>5</b>
Verslag van de Raad van Toezicht	<b>25</b>
Jaarrekening	<b>29</b>
Balans van APFA	<b>30</b>
Totaalresultaat van APFA	<b>31</b>
Kasstroomoverzicht van APFA	<b>32</b>
Toelichtingen behorende tot de jaarrekening	<b>33</b>
Actuariële verklaring	<b>68</b>
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	<b>71</b>
Bijlage A: Organisatiestructuur	<b>75</b>
Bijlage B: Pensioenregeling van het Nieuw Pensioenreglement 2014	<b>76</b>
Bijlage C: Specificatie van de aangesloten werkgevers	<b>79</b>
Bijlage D: Specificatie van de totale schuld van het Land Aruba aan APFA	<b>80</b>
Bijlage E: Commissies en commissieleden per 27 juni 2022	<b>81</b>



## Profiel APFA

APFA is een zelfstandige pensioenuitvoerder die de collectieve pensioenregeling verzorgt voor werknemers van de overheid, aan de overheid gelieerde instellingen en gesubsidieerde stichtingen. Het fonds voert het pensioenreglement uit zoals overeengekomen in de pensioen- en financieringsovereenkomsten met de aangesloten werkgevers. Deze uitvoering bestaat uit het administreren van de pensioenaanspraken, het beleggen van het beschikbare vermogen, het doen van uitkeringen en het informeren van belanghebbenden.

De missie van het fonds is om *“een goed, betaalbaar en duurzaam pensioen te waarborgen voor onze deelnemers”*. Dit is onze kerntaak. APFA streeft ernaar om de reële waarde van de pensioenen en dus de koopkracht van de gepensioneerden zo veel mogelijk te behouden door de pensioenen te indexeren. Onze ambitie om te indexeren is voorwaardelijk; indexering kan alleen plaatsvinden als de financiële positie van het fonds dit toelaat.

APFA stelt evenwichtige belangenbehartiging van alle groepen deelnemers centraal. Daarbij vormt transparante en duidelijke communicatie de basis voor de betrouwbare invulling van de doelstellingen.

Wij geloven dat APFA kan bijdragen aan de economische ontwikkeling van Aruba. Investerings moeten echter wel voldoen aan de ambities en restricties met betrekking tot het risicoprofiel en het verwacht nettorendement van APFA. Investerings moeten sociaal verantwoord zijn en bij voorkeur direct of indirect bijdragen aan het belang van de deelnemers van APFA. In geen geval mogen deze nadelig zijn voor de deelnemers.



## Personalia

### RAAD VAN TOEZICHT

Naam	Functie	Raadslid vanaf	Raadslid tot
De heer E.O. Croes	Voorzitter	2 september 2021	2 september 2025
Mevrouw I.M.M. Hernandez-Swaen	Lid namens het Land Aruba	29 maart 2019	29 maart 2023
De heer A. Nemecek	Lid namens de Aangewezen Werkgevers	18 juni 2021	18 juni 2025
De heer H.M.C. Beukenboom	Lid namens de Vakbonden	19 december 2018	19 december 2022
De heer R. Schutter	Lid namens de Vakbonden	13 juli 2021	13 juli 2025

### DIRECTIE

Naam	Functie	Nevenfuncties
Mevrouw S.M. van Veen	Algemeen Directeur	Voorzitter Bestuur CEDE Aruba en Voorzitter Caribbean Pension Funds Association (CaPAs)
De heer S.E. Vingal	Directeur Financiën en Pensioenen	Bestuurslid van Stichting Onroerend Goed Aruba (SOGA)
De heer E.J. Goris	Directeur Beleggingen	Bestuurslid van Stichting Pensioenfonds Trespas en lid van de Advisory Board van Aruba Growth Fund (AGF)

### EXTERNE ACTUARIS

Aon – Certificerend actuaris  
Willis Towers Watson – Adviserend actuaris

### EXTERNE ACCOUNTANT

Ernst & Young (Aruba)



# Bestuursverslag



## 1. Woord vooraf

Voor u ligt het jaarverslag over 2021 van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba (APFA). Hierin leggen wij als directie verantwoording af aan onze (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en andere belanghebbenden. In dit verslag vindt u informatie over de financiële positie van het pensioenfonds en ontwikkelingen die in het verslagjaar hebben plaatsgevonden.

### 2021 een stevig herstel

In 2021 is het economisch herstel voortgezet en was daarmee een goed beleggingsjaar voor het fonds. De wereldwijde doorstart van de economie zorgde voor hoge rendementen in onze buitenlandse beleggingsportefeuille. Aandelen in ontwikkelde markten hebben bijzonder goed gepresteerd. De koersniveaus van de meeste internationale aandelenmarkten bevinden zich inmiddels boven het niveau van voor de pandemie. De aanvankelijk sterke waardedaling na uitbreken van de coronacrisis is daarmee per eind 2021 meer dan goedge maakt.

Opvallend was het lage rendement op aandelen in opkomende markten. Dit kwam voor een groot deel door de ontwikkelingen in China. Er werd door de Chinese overheid onverwacht en eenzijdig ingegrepen bij Chinese techbedrijven door aanvullende regelgeving over onder andere datagebruik en privacy. Hierdoor ontstond twijfel bij aandeelhouders over de groeimogelijkheden van deze voor de Chinese economie belangrijke bedrijven. Verder zorgden de financiële problemen bij de Chinese vastgoedgigant Evergrande voor vrees bij beleggers voor een domino-effect naar de financiële en andere sectoren van de economie.

Obligaties hadden het lastig in 2021. Door het beleid van de centrale banken en de oplopende inflatie ging de rente stapsgewijs omhoog. Dit zorgde aan het einde van het jaar voor negatieve rendementen op staatsobligaties. De waarde van de bedrijfsobligaties was aan het eind van het jaar ongeveer gelijk aan de beginwaarde van 2021.

De performance van de lokale beleggingsportefeuille was relatief stabiel. De Arubaanse economie herstelde zich met een groei van 15,5% in 2021 na een diepe krimp in 2020 van 23,3%. Met het herstellen van de economie zien wij de lokale beleggingen weer aantrekken. Voldoende beschikbaarheid van geschikte investeringen voor het pensioenfonds blijft echter een punt van zorg. Tot slot was de liquiditeit in de markt ook afgelopen jaar hoog, wat een neerwaartse druk veroorzaakte op de commerciële renteniveaus.

### Financiële positie verder verbeterd

Door de zeer gunstige rendementen is de financiële positie van het fonds in 2021 verder verbeterd. Het pensioenvermogen is in het verslagjaar met 5,7% gegroeid tot Afl. 3.347,2 miljoen. Onze verplichtingen stegen met 1,0% tot Afl. 2.727,0 miljoen.

De bruto-dekkingsgraad bedroeg aan het einde van het jaar 122,3%. Dit was een forse stijging van 5,5 procentpunt ten opzichte van de dekkingsgraad van eind 2020. De netto-dekkingsgraad, die rekening houdt met de vereiste buffer voor beleggingen, steeg met 4,3 procentpunt van 105,8% per eind 2020 tot 110,1% per eind 2021.

Gezien de financiële positie van het fonds hebben wij per 1 januari 2021 een indexatie toegekend voor actieve deelnemers van 0,68% en voor inactieve deelnemers van 0,34%.



## Een toekomstbestendige organisatie

De wereld om ons heen verandert voortdurend. Niet alleen wijzigen economische omstandigheden en zijn financiële markten onvoorspelbaar, we ervaren als pensioenfonds ook een toename in andere risico's. Denk bijvoorbeeld aan technologische ontwikkelingen die zowel kansen bieden voor efficiency maar ook mogelijkheden voor cybercrime. Verder zien we dat onze deelnemers toenemende verwachtingen hebben over hun pensioen en de wijze waarop wij beleggen en communiceren. Dit alles betekent dat wij als pensioenfonds ook niet stil kunnen staan. In het afgelopen jaar hebben wij ons onder andere gericht op het versterken van onze dienstverlening, het creëren van lokale investeringsvehikels voor duurzame beleggingen, het introduceren van moderne communicatiemiddelen en de verdere ontwikkeling van ons team.

## Een Digitale Organisatie en Dienstverlening

APFA streeft ernaar om een optimale serviceverlening en excellente klantenervaringen te bieden aan onze deelnemers. Dit betekent voor ons het inrichten van onze dienstverlening op basis van de behoeften van onze deelnemers en klanten, het aanbieden van digitale oplossingen voor het uitwisselen van informatie en communicatie en het aanbieden van relevante (pensioen)producten aan onze deelnemers.

Zo hebben wij in 2021 het deelnemersportaal gelanceerd. Via dit portaal hebben onze deelnemers toegang tot hun persoonlijke pagina, waar zij alle informatie kunnen vinden over hun pensioen bij APFA. Bovendien kunnen de deelnemers via het portaal zelf wijzigingen aan ons doorgeven met betrekking tot hun persoonlijke situatie.

De papieren pensioenslips zijn vervangen door onze Pensioen App. Dit is gefaseerd gebeurd. Met deze Pensioen App kunnen onze gepensioneerden via een smartphone of een tablet hun pensioenslips en jaarlijkse pensioenopgaf bekijken.

Vanaf juni 2021 is het ook mogelijk om ons via WhatsApp te bereiken, waardoor onze pensioen en hypotheekafdelingen beter bereikbaar zijn.

Door het digitaliseren van de archieven en (pensioen en hypotheek) files, heeft APFA in 2021 de eerste stappen gezet naar een volledig digitale organisatie. Ook is er een start gemaakt aan het digitaliseren van bepaalde processen, zoals het hypotheek aanvraagproces en het besluitvormingsproces van de directie.

## Duurzaamheid

APFA heeft zich als doel gesteld om bij te dragen aan het economisch herstel van Aruba door middel van het ondersteunen van duurzame projecten in door de overheid aangewezen sectoren. Zo hebben in 2021 verkennende gesprekken plaatsgevonden met partijen over projecten op het gebied van agricultuur en duurzame woningbouw.

Om bij te dragen aan het economisch herstel en voor APFA nieuwe beleggingsmogelijkheden te creëren, zijn wij gestart met het inrichten van nieuwe beleggingsvehikels waarin het pensioenfonds – en in de toekomst mogelijk ook andere marktpartijen – kan investeren. Wij hebben in 2021 de juridische structuur voor ons eerste vastgoedfonds afgerond. Dit vastgoedfonds heeft geïnvesteerd in het ex-Codemsa gebouw te Cumana waar in de toekomst het Korps Politie Aruba zal worden gehuisvest.

Met betrekking tot de ontwikkeling van duurzame en betaalbare woningen, hebben wij een business concept gemaakt voor een eerste project te Savaneta. Naar verwachting zal dit in de tweede helft van 2022 op de markt komen.



## Communicatie

Op het gebied van communicatie hebben wij een nieuwe website gebouwd die voor het einde van het jaar is gelanceerd. De nieuwe website heeft een moderne indeling, is meer visueel ingericht, is gebruiksvriendelijk en bevat laagdrempelige informatievoorziening. De website is gelinkt aan verschillende kanalen via welke de gebruikers contact met APFA op kunnen nemen (zoals WhatsApp, Mijn APFA Pensioen portaal).

## Mensgerichtheid

Als moderne service organisatie is het belangrijk om een goed geëquipeerd team te hebben die onze deelnemers en klanten op efficiënte wijze van dienst kunnen zijn. APFA wil als moderne werkgever anticiperen op en rekening houden met de wensen en verwachtingen van haar medewerkers. In dat kader hebben wij in 2021 op basis van diverse interne onderzoeken een HR meerjarenstrategie 2022-2025 geformuleerd.

## 2022 en vooruitblik

De financiële positie van het fonds blijft sterk afhankelijk van de ontwikkelingen op de internationale financiële markten en de ontwikkeling van de Arubaanse economie. De politieke, economische en financiële ontwikkelingen waren in de eerste 5 maanden van 2022 negatief.

De diverse internationale politieke en economische ontwikkelingen zijn gedurende de eerste maanden van 2022 uitgegroeid tot een volledige oorlog tussen Rusland en Oekraïne, energie-en grondstoffentekorten, stagnatie in de wereldwijde distributieketen en hoge inflatie. De recente verhoging van de rente door de Amerikaanse centrale bank – alhoewel aangekondigd – leidde tot een verdere afname in het vertrouwen bij beleggers omtrent het uitblijven van een recessie en tot een zeer forse daling op zowel aandelen- als obligatiemarkten. Dit heeft de buitenlandse beleggingsportefeuille van APFA ook geraakt. Per eind april is een negatief rendement van -10,4% behaald op de internationale portefeuille. De dekkingsgraad is hierdoor ruim vijf procentpunt gedaald.

Voor Aruba stabiliseerden de economische gevolgen van de pandemie zich in het eerste kwartaal van 2022 verder en bleef het vooruitzicht voor de toeristische industrie positief. Voor het gehele jaar 2022 wordt een recovery rate van 87% verwacht ten opzicht van het niveau van 2019. Wel zien we de eerste impact van de internationale gebeurtenissen voor de lokale markt in de vorm van prijsstijgingen. Ook de bouwsector wordt reeds stevig geraakt door stijgende prijzen van transportkosten, bouwmaterialen en -grondstoffen. Alhoewel water- en energieprijzen op Aruba stabiel bleven, stegen de prijzen voor benzine en diesel “aan de pomp” met ruim 25% in de eerste maanden.

De lokale beleggingen kenden in deze periode een stabiele ontwikkeling. Wel is er veel liquiditeit in de lokale markt waardoor de concurrentie voor de (beperkte) financieringsprojecten toeneemt, ook van institutionele partijen vanuit de nabij gelegen eilanden. Hierdoor dalen de rentes op de markt en daarmee de door APFA te realiseren rendementen.

Ondanks deze onzekere omstandigheden is de uitgangspositie van het fonds goed. Door de goede financiële buffer kan het pensioenfonds bepaalde schokken in de markt opvangen. Wel blijven wij de risico's in de markt nauwgezet volgen en beheersen. En blijven wij focussen op het creëren van waarde voor de deelnemers om een duurzaam pensioen te kunnen waarborgen.

Tot slot zullen wij in de komende periode ons blijven focussen op het creëren van waarde voor de deelnemers om een duurzaam pensioen te kunnen waarborgen. Dit betekent onder meer het verder uitrollen van digitalisatieprojecten binnen de organisatie, het trainen van ons team met betrekking tot service excellence, lancering van onze pensioenplanner en lancering van onze communicatie campagne. Op het gebied van





beleggingen zullen wij verdere invulling geven aan het maatschappelijk verantwoord beleggen en zullen wij de activiteiten met betrekking tot onroerend goed ontwikkeling voortzetten.

### **Woord van dank**

Graag danken wij de leden van de Raad van Toezicht voor de wijze waarop ze het afgelopen jaar hun toezichthoudende rol wederom hebben vervuld. Hun bijdrage als klankbord en adviseur van de directie was zeer waardevol. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar de externe leden van de Beleggingscommissie en de Commissie van Beroep.

Veel dank en waardering spreken wij hierbij ook uit aan ons managementteam en de medewerkers van APFA, die ook in 2021 met deskundigheid en grote betrokkenheid zich voor het fonds en de deelnemers hebben ingezet.

Tot slot willen wij onze deelnemers, werkgevers, sociale partners en andere belanghebbenden bedanken voor hun vertrouwen in APFA en de goede samenwerking gedurende het afgelopen jaar.

De directie,

S.M. van Veen, Algemeen Directeur  
S.E. Vingal, Directeur Financiën en Pensioenen  
E.J. Goris, Directeur Beleggingen

27 juni 2022

## 2. Meerjarenoverzicht

geldbedragen in 1.000 Afl.

	2021	2020	2019	2018	2017
<b>Vermogen en solvabiliteit</b>					
Pensioenvermogen	3.347.207	3.164.479	3.020.256	2.810.101	2.794.571
Pensioenvermogen (exclusief vorderingen > 90 dagen)	3.335.676	3.153.142	3.006.192	2.793.536	n.v.t.
Weerstandsvermogen	333.541	297.219	280.756	247.802	237.056
Pensioenverplichtingen	2.726.987	2.699.387	2.650.709	2.618.206	2.581.177
Bruto-dekkingsgraad in %	122,3	116,8	113,4	106,7	108,3
Netto-dekkingsgraad in %	110,1	105,8	102,8	97,2	99,1
<b>Baten en lasten</b>					
Premie-inkomsten	68.373	68.667	63.505	70.410	64.504
Beleggingsresultaten	245.646	205.761	272.710	66.422	195.643
Pensioenuitkeringen	122.455	117.743	114.906	111.514	109.006
Pensioenuitvoeringskosten	14.079	13.671	13.015	11.941	12.520
<b>Pensioenpremie in %</b>					
Totale premie (% salaris)	16,8	16,5	16,4	16,6	16,8
Premie reguliere pensioenopbouw	16,8	16,5	16,4	16,6	16,8
Herstelpremie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
<b>Beleggingsrendement in %</b>					
Rendement totale beleggingen	7,7	6,9	9,6	2,4	7,4
Rendement lokale beleggingen	6,5	5,0	5,8	5,9	5,6
Rendement buitenlandse beleggingen	10,3	10,8	15,0	-3,1	10,6
Rendement pensioenvermogen	7,5	6,7	9,4	2,4	7,2
<b>Aantal verzekerden</b>					
Deelnemers	6.953	6.999	7.014	7.045	6.827
Gewezen deelnemers	1.314	1.219	1.080	928	823
Pensioengerechtigden	4.338	4.239	4.166	4.100	4.052
<b>Toeslagverlening in %</b>					
Deelnemers	0,68	0,65	0	0	0
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0,34	0,32	0	0	0

### Toelichtingen:

- Vanaf boekjaar 2018 zijn de netto- en de bruto-dekkingsgraad vastgesteld op basis van het pensioenvermogen exclusief openstaande vorderingen ouder dan 90 dagen. Tot 2018 werden deze vorderingen meegenomen in het pensioenvermogen voor de dekkingsgraadberekening.
- Voor additionele informatie verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Algemene informatie' in dit jaarverslag.

### 3. Financieel beleid en financiële positie

#### 3.1 Financieel beleid

Het financieel beleid van APFA heeft als doel het op lange termijn veiligstellen van de pensioenaanspraken en pensioenrechten van haar (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. Met dit beleid wil APFA ervoor zorgen dat zij de pensioenbetalingen nu en in de toekomst kan blijven verrichten. APFA streeft ernaar de koopkracht van de pensioenen zo veel mogelijk te behouden door indexatie. Het financieel beleid is vastgelegd in onder andere (a) het strategisch beleggingsbeleid, (b) het premiebeleid, (c) het indexatiebeleid en (d) het kortingsbeleid.

##### (a) Beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid is gebaseerd op de ‘investment beliefs’ (beleggingsovertuigingen) van APFA en beschrijft het risicoprofiel en de strategische beleggingsportefeuille. Centraal staat dat de beleggingsresultaten op lange termijn – binnen voor het fonds acceptabele risicokaders – zo hoog mogelijk moeten zijn, zodat het fonds kan voldoen aan haar verplichtingen en kan overgaan tot het toekennen van indexatie.

Een andere belangrijke randvoorwaarde van het strategisch beleggingsbeleid is de 40-60% beleggingsregel van de Centrale Bank van Aruba. Op basis van deze regel dient het fonds minimaal 60% van de waarde van haar verplichtingen te beleggen in de lokale markt. Het restant mag het fonds in het buitenland investeren. Dit brengt belangrijke beperkingen voor het te voeren beleggingsbeleid met zich mee, met name wat betreft mogelijkheden om de beleggingsportefeuille te diversifiëren, concentratierisico’s te vermijden en bij overliquiditeit oplossingen te vinden voor beperkte binnenlandse beleggingsmogelijkheden.

Het strategisch beleggingsbeleid moet passen bij de financiële ontwikkeling van de verplichtingen, ofwel pensioenen die APFA aan de deelnemers in het vooruitzicht stelt. Dit wordt periodiek met een ALM-studie getoetst. ALM staat voor asset liability management. In 2021 is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd om te bezien of en in welke mate de risicohouding, de financiële opzet en het strategisch beleggingsbeleid aanpassing behoefde. Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar de financiële positie van het fonds en de mogelijke aanpassingen van het beleggingsbeleid gegeven de sterk verbeterde financiële positie. Op basis van de uitkomsten van deze ALM-studie is het nieuwe strategisch beleggingsbeleid voor de periode 2021-2024 vastgesteld. In de tabel hierna tabel wordt de strategische beleggingsportefeuille voor de periode 2021-2024 getoond.

Beleggingscategorie	Norm	Minimum	Maximum
<b>Vastrentende waarden</b>	<b>71,2%</b>	<b>66%</b>	<b>76%</b>
- Binnenland	53,4%	47%	62%
- Regionaal	3,0%	0%	5%
- Buitenland	14,8%	10%	20%
<b>Zakelijke waarden</b>	<b>28,8%</b>	<b>24%</b>	<b>34%</b>
- Binnenland	6,6%	5%	9%
- Buitenland	22,2%	17%	27%

Voor de buitenlandse beleggingsportefeuille geldt een herbalanceringsbeleid waarbij de beleggingen minimaal jaarlijks, maar ook bij tussentijdse afwijkingen buiten de vastgestelde bandbreedtes voor de betreffende beleggingscategorie, worden teruggebracht binnen de bandbreedtes.



Er zijn bedrijven en staatsobligaties van bepaalde landen waarin APFA niet belegt. Wij beleggen bijvoorbeeld niet in producenten van wapens die verboden zijn volgens de internationale verdragen. Dit zijn bedrijven die betrokken zijn bij het maken van clusterbommen, anti-persoons(land)mijnen en chemische en biologische wapens. Wij beleggen ook niet in tabaksfabrikanten en bedrijven die betrokken zijn bij het maken van (belangrijke onderdelen van) kernwapens.

#### *Protectiestrategie*

Voor de buitenlandse beleggingsportefeuille is een protectiestrategie geformuleerd en in het beleggingsbeleid opgenomen. Deze protectiestrategie kan met behulp van putopties neerwaarts bescherming leveren bij negatieve ontwikkelingen in het wereldwijde aandelenmandaat. De inzet van de strategie is onder andere afhankelijk van de financiële positie van APFA, de verwachte (middel)lange termijn ontwikkeling van de aandelenmarkten en de prijs van de beschikbare optiecontracten.

#### *Uitvoering en bewaking*

De uitvoering van het beleggingsbeleid en de bewaking daarvan zijn de verantwoordelijkheid van de directie, die hierin wordt ondersteund door de beleggingsafdeling. De directie brengt per kwartaal verslag uit aan de Raad van Toezicht, die wordt ondersteund door de Beleggingscommissie.

#### **(b) Premiebeleid**

APFA stelt jaarlijks de pensioenpremie vast op basis van de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) van het NPR 2014. Uitgangspunt voor het premiebeleid is de premie die, uitgaand van de actuariële en solvabiliteitsvereisten van de CBA, nodig is voor de reglementaire pensioenopbouw, de risicodekkingen voor de actieve deelnemers en de uitvoeringskosten in het lopende jaar.

De definitieve (totale) premie kwam in het verslagjaar uit op 16,8%. De hoogte van de werknemersbijdrage wordt per aangesloten werkgever door de betreffende werkgever en (vertegenwoordigers van) de werknemers afgesproken. De werkgeverspremie is het saldo van de totale premie minus de werknemersbijdragen. De opbouw van de premie is in de tabel hierna tabel opgenomen.

<b>Pensioenpremie</b>		
(als % van de som van de pensioengevende salarissen)		
	2021	2020
Benodigd voor pensioenopbouw	11,0%	10,9%
Opslag voor overlijdensrisico	0,4%	0,4%
Opslag voor arbeidsongeschiktheidsrisico	0,9%	0,9%
Opslag voor directe kosten	3,2%	3,0%
Solvabiliteitsopslag	1,3%	1,3%
	<b>16,8%</b>	<b>16,5%</b>

In artikel 30 lid 5 van het pensioenreglement is bepaald dat de pensioenpremie maximaal 25% van de som van de pensioengevende salarissen mag bedragen. De kostendekkende premie 2021 bevindt zich ruim onder dit niveau.

#### **(c) Indexatiebeleid**

Indexatie is voorwaardelijk en wordt uitsluitend verleend als de financiële positie van het fonds het toelaat. Op basis van de solvabiliteitsrichtlijnen van de CBA kan APFA vanaf een bruto-dekkingsgraad van 100% gedeeltelijke indexatie toekennen. Volledige indexatie is pas mogelijk bij een netto-dekkingsgraad hoger dan

105%. De indexatiemaatstaf die wordt gehanteerd, is het voortschrijdend vijfjarig gemiddelde van de prijsindex. De beslissing over een eventuele indexatie per 1 januari van enig kalenderjaar wordt genomen na vaststelling van het jaarverslag van het voorafgaande jaar.

Per 31 december 2020 was er sprake van een stijging van 0,68 procentpunt van de prijsindex. De bruto-dekkingsgraad en netto-dekkingsgraad bedroegen per dezelfde datum respectievelijk 116,8% en 105,8%. Conform het voorgeschreven beleid is per 1 januari 2021 een indexatie toegekend voor actieve deelnemers van 0,68% en voor inactieve deelnemers van 0,34%.

#### (d) Kortingsbeleid

Bij een ontoereikende financiële positie van het fonds kan op grond van artikel 41 van het pensioenreglement het sturingsmiddel van het korten (verlagen) van de opgebouwde en ingegane pensioenen en/of het verlagen van de toekomstige pensioenopbouw worden ingezet. APFA zal hiertoe overgaan indien alle sturingsmiddelen maximaal zijn ingezet en het fonds desondanks naar verwachting niet binnen de vastgestelde termijnen kan herstellen. De werkgevers en werknemers zullen voordat APFA overgaat tot het toepassen van een korting eerst in de gelegenheid worden gesteld om nieuwe afspraken te maken over een oplossing voor het tekort. Indien dit overleg binnen drie maanden niet tot een oplossing voor het tekort leidt, zal APFA eenzijdig uitvoering geven aan het bepaalde in artikel 41 van het pensioenreglement.

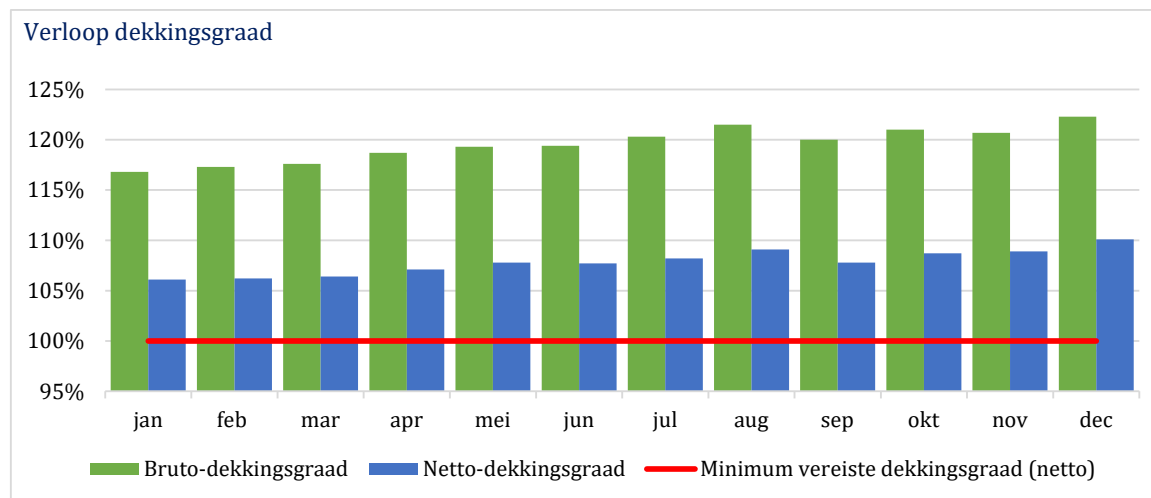
Gegeven de financiële positie van het fonds per 31 december 2021, verwacht het bestuur niet dat dit sturingsmiddel wordt ingezet.

### 3.2 Financiële positie

De financiële gezondheid van APFA wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad; dit is een percentage dat de verhouding uitdrukt tussen het aanwezige vermogen ('bezittingen') van het pensioenfonds, en de contante waarde van alle opgebouwde pensioenaanspraken ('pensioenverplichtingen'). Dit wordt ook wel de bruto-dekkingsgraad genoemd.

Daarnaast rapporteren wij ook de netto-dekkingsgraad. Deze houdt ook rekening met de door de toezichthouder vereiste buffer om tegenvallers in de beleggingsresultaten te kunnen opvangen. De netto-dekkingsgraad is de verhouding tussen de bezittingen minus deze buffer (weerstandvermogen) enerzijds en de pensioenverplichtingen anderzijds.

De grafiek hierna toont verloop van de bruto-dekkingsgraad en netto-dekkingsgraad in 2021.



In de onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de bruto- en netto-dekkingsgraad uitgesplitst naar diverse factoren.

Verloop dekkingsgraad in %		
	Bruto-dekkingsgraad	Netto-dekkingsgraad
Begin 2021	116,8	105,8
Rendement op de beleggingen	4,2	3,8
Resultaat op uitkeringen	0,9	0,8
Resultaat op kanssystemen	0,8	0,7
Indexatie	-0,5	-0,5
Mutatie weerstandsvermogen en overige	0,1	-0,5
<b>Eind 2021</b>	<b>122,3</b>	<b>110,1</b>

De belangrijkste factoren die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende het verslagjaar zijn:

- Beleggingen: het positieve effect op de dekkingsgraad door de beleggingen wordt veroorzaakt doordat het behaalde rendement op het pensioenvermogen hoger was dan de benodigde rente die APFA moest toevoegen aan de voorziening pensioenverplichtingen.
- Uitkeringen: doordat de bruto-dekkingsgraad boven 100% ligt, leiden pensioenuitkeringen tot een stijging van de dekkingsgraad.
- Kanssystemen: het positieve effect op de dekkingsgraad door kanssystemen wordt vooral veroorzaakt door het positief resultaat op sterfte.
- Indexatie: het negatieve effect op de dekkingsgraad door indexatie wordt veroorzaakt doordat APFA per 1 januari 2021 een indexatie heeft toegekend aan de actieven van 0,68% en aan de inactieven van 0,34%.

## 4. Besturing en naleving wet- en regelgeving

### 4.1.1 Bestuur en pensioenfondsorganisatie

Het pensioenfonds wordt bestuurd door een directie die bestaat uit minimaal twee en maximaal drie directeuren. Zij zijn verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering van de pensioenregeling. De directie legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht. Die bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en vier leden benoemd door werkgevers en vakbonden. De Raad van Toezicht wordt ook bijgestaan door een aantal commissies. De organisatie van APFA wordt in bijlage A van dit jaarverslag weergegeven.

In het verslagjaar is de governance-structuur van APFA hetzelfde gebleven. Voor een omschrijving van de taken en verantwoordelijkheden van de directie verwijzen wij naar de toelichtingen in dit jaarverslag.

### 4.1.2 Geschiktheid en zelfevaluatie

APFA heeft voor het waarborgen van gekwalificeerd bestuur en intern toezicht beleid geformuleerd, dat de minimale eisen omschrijft die APFA stelt aan de deskundigheid en competenties van de directie en de leden van de Raad van Toezicht. Dit geschiktheidsbeleid beschrijft bovendien op welke wijze APFA invulling geeft aan de ontwikkeling van de deskundigheid en competenties van de directie en Raad van Toezicht en op welke wijze het functioneren van de directie en Raad van Toezicht jaarlijks wordt geëvalueerd. Geconstateerde



aandachtsgebieden worden met cursussen of trainingen ingevuld. Hiervoor wordt jaarlijks een trainingsprogramma opgesteld.

In 2021 hebben de leden van de directie diverse trainingen en workshops gevolgd op het gebied van beleggingen, ESG/duurzaam beleggen, verandermanagement en leidinggeven (Leading Change), datakwaliteit, vergadertechnieken, competenties & gedrag en juridische aspecten rondom bestuursmodellen.

De directie streeft naar gezonde mix van eensgezinde besluitvorming en 'elkaar uitdagen en kritisch bevragen'. Gedurende de jaarlijkse zelfevaluatie van 2021 heeft plaatsgevonden heeft de directie verbeterpunten geïdentificeerd en verwerkt in een verbeterplan.

### 4.1.3 Beloningsbeleid

Om de (lange-termijn) organisatiedoelen te bereiken, is het belangrijk dat APFA beschikt over gemotiveerde en gekwalificeerde medewerkers die als team hier gezamenlijk aan bijdragen. Het fonds streeft naar een prestatie-gedreven bedrijfscultuur waarin onze deelnemers en gepensioneerden centraal staan en waarin de kernwaarden van APFA duidelijk tot uiting komen.

Het fonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid beschrijft uit welke vormen van beloning het beloningspakket van APFA bestaat en op welke wijze de beloning wordt vastgesteld. Het doel is om zo objectief mogelijk een kader te schetsen voor beloning binnen APFA, opdat het fonds de juiste mensen kan aantrekken en goed personeel kan behouden. Daarnaast beoogt het beloningsbeleid prikkels te voorkomen die de medewerkers aanzetten tot het nemen van onverantwoorde risico's in de bedrijfsvoering en/of leiden tot onzorgvuldige dienstverlening aan klanten. De beloning is extern getoetst en is marktconform.

## 4.2 Pension fund governance

Om haar taken goed te kunnen uitvoeren is het belangrijk dat APFA professioneel is georganiseerd en zorgt dat in de organisatie gekwalificeerde en integere mensen werken. APFA moet daar zelf voor zorgen en zich daarbij houden aan de geldende wet- en regelgeving. Belangrijk in dit kader zijn de Landsverordening ondernemingspensioenfondsen, de "Pension Fund Governance" richtlijnen en de Richtlijn Integere Bedrijfsvoering van de CBA.

De CBA houdt toezicht op de naleving van de regels door alle Arubaanse pensioenfondsen. De organisatie van APFA voldoet aan al deze regels. In 2021 heeft de toezichthouder geen dwangsommen of boetes opgelegd aan het fonds. Evenmin heeft de toezichthouder aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven.

### 4.2.1 Gedragscode

Het pensioenfonds beschikt over een Gedragscode. Doel van de Gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden en marktpartijen door gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. Tevens dient de Gedragscode bij te dragen aan het waarborgen van de goede naam en reputatie van het pensioenfonds als marktpartij. De Gedragscode geeft onder andere regels over het omgaan met vertrouwelijke informatie, voorwetenschap, belangenconflicten en het vervullen van nevenfuncties. Alle 'Betrokkenen' (de leden van de Raad van Toezicht, de directie, medewerkers en andere aan het fonds verbonden personen) moeten bij aanvang van hun werkzaamheden voor het fonds een 'Verklaring tot naleven Gedragscode' ondertekenen. Jaarlijks worden de 'Betrokkenen' gevraagd om een vragenlijst in te vullen over de naleving van de Gedragscode.



De Compliance functie is belast met het toezicht op de naleving van de Gedragscode. In 2021 werden er geen overtredingen of inbreuken op de Gedragscode ('incidenten') gerapporteerd.

#### 4.2.2 Compliance

APFA heeft beleid vastgesteld met betrekking tot naleving van wet- en regelgeving (waaronder richtlijnen van de CBA), met betrekking tot de naleving en opvolging van interne procedures en gedragsregels om de reputatie en integriteit van APFA te waarborgen.

In 2021 omvatte het verantwoordelijkheidsgebied van de Compliance functie het uitoefenen van het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving. Daarbij is ook nadruk gelegd op naleving van de Landsverordening voorkoming en bestrijding witwassen en terrorismefinanciering ("LWTF").

De Compliance functie werkt op basis van een jaarplan. Elk kwartaal brengt de Compliance Officer verslag uit aan de directie en de Audit- en Risk Management Commissie van de Raad van Toezicht over de stand van zaken op het gebied van compliance in de APFA-organisatie.

De belangrijkste activiteiten in 2021 op het gebied van compliance waren:

- Bewaking en handhaving van het beleid dat APFA heeft opgesteld in het kader van de naleving van de LWTF.
- Het periodiek reviseren van het APFA Integriteitsbeleid en Fondsdocumenten.
- Het geven van adviezen aan de Raad van Toezicht, de directie en het management van APFA met betrekking tot juridische vraagstukken en procedures waarin APFA werd betrokken.
- Het gevraagd en ongevraagd geven van adviezen met betrekking tot vraagstukken op het gebied van integriteit aan de Raad van Toezicht, de directie en het management van APFA.

#### 4.3 Externe dienstverleners

In het verslagjaar heeft APFA gebruikgemaakt van diverse externe adviseurs en dienstverleners, waaronder Willis Towers Watson (adviserend actuaaris/beleggingsdeskundige), Aon (certificerend actuaaris) en Ernst & Young (controlerend accountant). Daarnaast is het beheer van de buitenlandse beleggingsportefeuille uitbesteed aan Russell Investments (fiduciair manager) en is State Street Bank and Trust Company de onafhankelijke custodian (bewaarder van effecten).

De contracten die zijn afgesloten voor de uitbesteding zijn voor onbepaalde tijd aangegaan en op korte termijn opzegbaar. Conform het beleid van APFA worden onze uitbestedingsrelaties periodiek geëvalueerd. Verder is het beleid erop gericht om zowel de controlerend accountant als de certificerend actuaaris steeds om de drie tot zes jaar te vervangen. Op basis van de uitgevoerde selectieproces in november 2021 is besloten om Ernst & Young aan te stellen als controlerend accountant voor de periode 2021 – 2023. De certificerend actuaaris is herbenoemd voor de periode 2021 – 2023.

### 5. Communicatie

APFA spant zich in om op een heldere manier en met een relevante boodschap te communiceren met haar deelnemers, gepensioneerden en andere belanghebbenden over hun pensioen, de ontwikkelingen van het fonds en het gevoerde beleid. Een belangrijk aandachtspunt is om de informatie op een eenvoudige en begrijpelijke wijze aan te reiken.





In 2021 is net als in 2020 voor het merendeel digitaal gecommuniceerd. Gezien de snelheid en effectiviteit van de ingezette digitale communicatiemiddelen en –kanalen zijn deze middelen niet meer weg te denken bij de serviceverlening en zullen in de toekomst steeds meer worden ingezet.

In het verslagjaar heeft APFA op de volgende wijze gecommuniceerd met de belanghebbenden:

- Op 9 juli en 10 december zijn er weer fysieke bijeenkomsten georganiseerd met de vakbonden en aangesloten werkgevers. Gedurende deze bijeenkomsten is onder andere informatie verstrekt over de financiële resultaten van het fonds in 2020 en 2021, indexatie van het pensioen, de ontwikkeling van de beleggingen, benoeming van nieuwe raadsleden en digitale serviceverlening. Deze informatie is ook via een persbericht op 20 juli in de lokale kranten verschenen.
- In juli hebben de actieve deelnemers hun Uniform Pensioen Overzicht (UPO) over 2020 ontvangen.
- Op 21 oktober konden de deelnemers en gepensioneerden van APFA voor de tweede keer virtueel deelnemen aan de jaarlijkse Algemene Deelnemers Vergadering. Gedurende deze vergadering presenteerde de directie het jaarverslag 2020 en zijn de participanten in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen via een webapplicatie.  
Het Populair Jaarverslag 2020, waarin de informatie op een korte en eenvoudige wijze wordt gepresenteerd, is op de website van APFA gepubliceerd.
- Op 20 december heeft APFA via haar website een nieuwsbrief gepubliceerd met informatie over het jaarverslag van 2020, de financiële ontwikkelingen van het fonds in 2021 en andere onderwerpen waaronder de lancering van de nieuwe website, de pensioenapp en het deelnemersportaal.
- Gedurende het jaar zijn er diverse berichten in de lokale media en op de website van APFA gepubliceerd. Met deze berichten heeft APFA de belanghebbenden geïnformeerd over onder andere de ontwikkelingen rond de coronacrisis, de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds, de ontwikkeling op de beleggingsmarkten en de (aangepaste) serviceverlening tijdens corona.

## 6. Risicomanagement

APFA beheerst de financiële en niet-financiële risico's op basis van het Integrale Risk Management Framework (RMF), waarin een gestructureerd intern risicobeheersings- en controlesysteem is vastgelegd. De Officer Risk Management ondersteunt de Directie bij de beleidsvorming op het gebied van risicomanagement en het bewaken hiervan. Hij is verantwoordelijk voor de evaluatie van de werking en effectiviteit van de risicobeheersingsmaatregelen in de organisatie.

Risicomanagement is echter niet alleen de verantwoordelijkheid van de Officer Risk Management, maar ingebed in de gehele organisatie van APFA. Het beleid is erop gericht het beheersen van risico's maximaal te integreren in de dagelijkse processen. Het betreft hier zowel de eigen processen als de processen die zijn uitbesteed aan externe partijen. De rollen en verantwoordelijkheden voor het managen en beheersen van risico's zijn gebaseerd op het algemeen geaccepteerde 'Three lines of defense'-model.

- |                            |   |
|----------------------------|---|
| <b>1st line of defense</b> | Management en directie. De directie is verantwoordelijk voor de inrichting en goede werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem. Het management is voornamelijk verantwoordelijk voor de uitvoering en bewaking van de effectiviteit van de risicobeheersingsmaatregelen. |
| <b>2nd line of defense</b> | Risicomanagement- en compliance functie. Deze wordt actief betrokken bij het uitvoeren van specifieke risicobeheersingsmaatregelen, waaronder het vormen  |



van risicobeleid, het nemen van risicobeheersingsmaatregelen en het beoordelen van de effectiviteit van de risicobeheersingsmaatregelen.

**3rd line of defense**      Onafhankelijke “internal audit” functie.

De basis voor een gedegen en effectief risicomanagement ligt evenwel in het bevorderen van een risicobewuste cultuur. Hierin maakt de afweging van kansen en risico's op basis van onze risicobereidheid deel uit van het dagelijkse werk op alle niveaus in de organisatie. In het verslagjaar heeft de Officer Risk Management bewustwordingssessies gehouden voor het hele personeel met betrekking tot het thema van Business Continuity Management en ook het Business Continuity Plan (BCP) van APFA. Daarnaast zijn er een aantal risicoassessments uitgevoerd op het gebied van IT-risico's, financiële risico's, frauderisico's en AML/LWTF-gerelateerde risico's.

Voor een beschrijving van de financiële risico's wordt verwezen naar de toelichting bij de jaarrekening.

## **7. Vermogensbeheer**

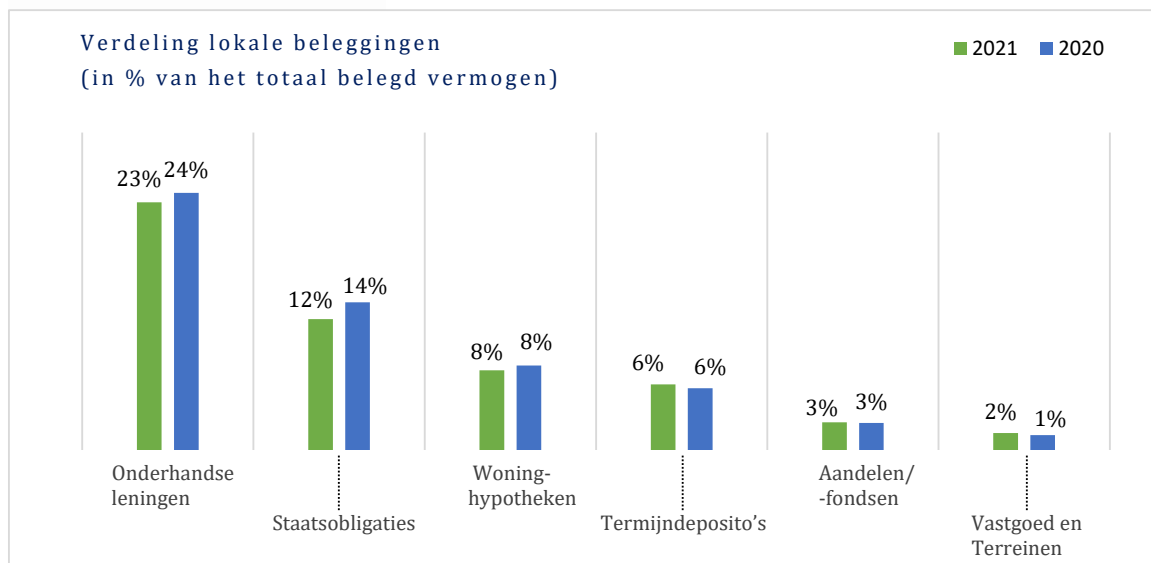
### **7.1 Organisatie beleggingen**

APFA belegt de aan haar toevertrouwde gelden zowel in de lokale- als in de internationale markt. De lokale beleggingen worden beheerd door de beleggingsafdeling van APFA. APFA verstrekt daarnaast woninghypotheken aan haar (gewezen) deelnemers en gepensioneerden, die daarvoor terecht kunnen bij een aparte hypotheekafdeling.

Voor de buitenlandse beleggingen heeft APFA het beheer van de fondsmiddelen uitbesteed aan een fiduciair manager, Russell Investments. Deze partij belegt de internationale portefeuille volgens een door APFA vastgesteld mandaat. Russell is binnen dit mandaat verantwoordelijk voor de invulling van de portefeuille, de selectie van managers die de beleggingen beheren en voor het risicobeheer. De onafhankelijke custodian (=effectenbewaarnemer) State Street Bank and Trust Company functioneert als onafhankelijk administrateur en heeft een rapporterende en controlerende rol op het gebied van performancemeting en compliance.

### **7.2 Samenstelling beleggingen**

Het pensioenfonds streeft op lange termijn naar een zo hoog mogelijk rendement binnen een aanvaardbaar risicoprofiel. De keuze van de beleggingsmix is bepalend voor de omvang van de beleggingsrisico's. Door de beleggingen te spreiden vermindert APFA de risico's binnen de beleggingscategorieën. De twee grafieken hierna geven een grafische weergave van de verdeling over de categorieën in de binnenlandse beleggingsportefeuille en buitenlandse beleggingsportefeuille eind 2021 (en eind 2020 ter vergelijking).

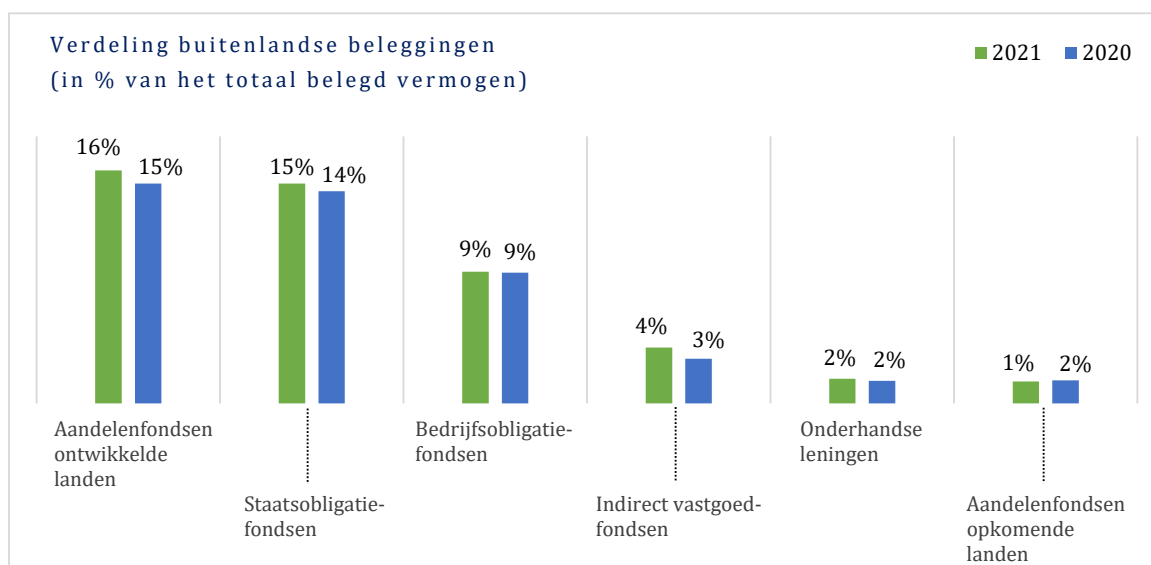


De beleggingen in Aruba zijn in 2021 licht gestegen van Afl. 1.725,0 tot Afl. 1.734,6 miljoen; dit is 53,7% van het totaal belegd vermogen (2020: 56,0%). De samenstelling van de binnenlandse beleggingsportefeuille is grotendeels gelijk aan 2020. De allocatie naar Onderhandse leningen is in 2021 (per saldo) afgenomen door enerzijds contractuele aflossingen, anderzijds heeft APFA een lening verstrekt aan het vastgoedfonds Coenobita Real Estate 101 Development VBA (hierna: Coenobita) voor Afl. 6,1 miljoen.

De allocatie naar Staatsobligaties is gedaald door terugbetalingen van obligaties met aflossingsdatum 2021.

De allocatie naar Vastgoed en Terreinen is in 2021 gestegen door de geboekte herwaarderingen. Vastgoed en Terreinen worden gewaardeerd tegen marktwaarde op basis van taxatierapporten niet ouder dan 3 jaar.

Op de hypotheekmarkt bleef er sprake van een sterke prijsconcurrentie van de commerciële banken. Om deze reden is de allocatie naar Woninghypotheek, ondanks het verstrekken van nieuwe hypotheek aan deelnemers in 2021, min of meer hetzelfde gebleven.



De beleggingen buiten Aruba zijn in het verslagjaar gestegen van Afl. 1.359,9 miljoen tot Afl. 1.494,7 miljoen; dit is 46,3% van het totaal belegd vermogen (2020: 44,0%). De samenstelling van de buitenlandse

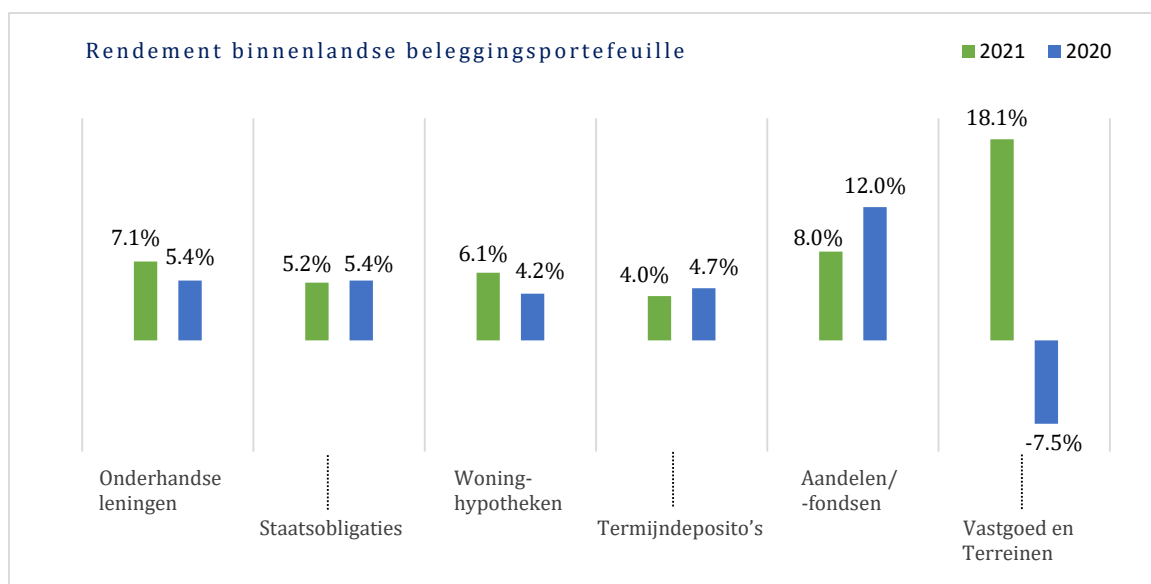
beleggingsportefeuille is grotendeels gelijk aan 2020. De toename van de participatie in Aandelenfondsen ontwikkelde markten is toe te schrijven aan de stijging van de aandelenkoersen wereldwijd.

De participatie in Indirect vastgoedfondsen is in 2021 gestegen door de positieve waardeontwikkelingen.

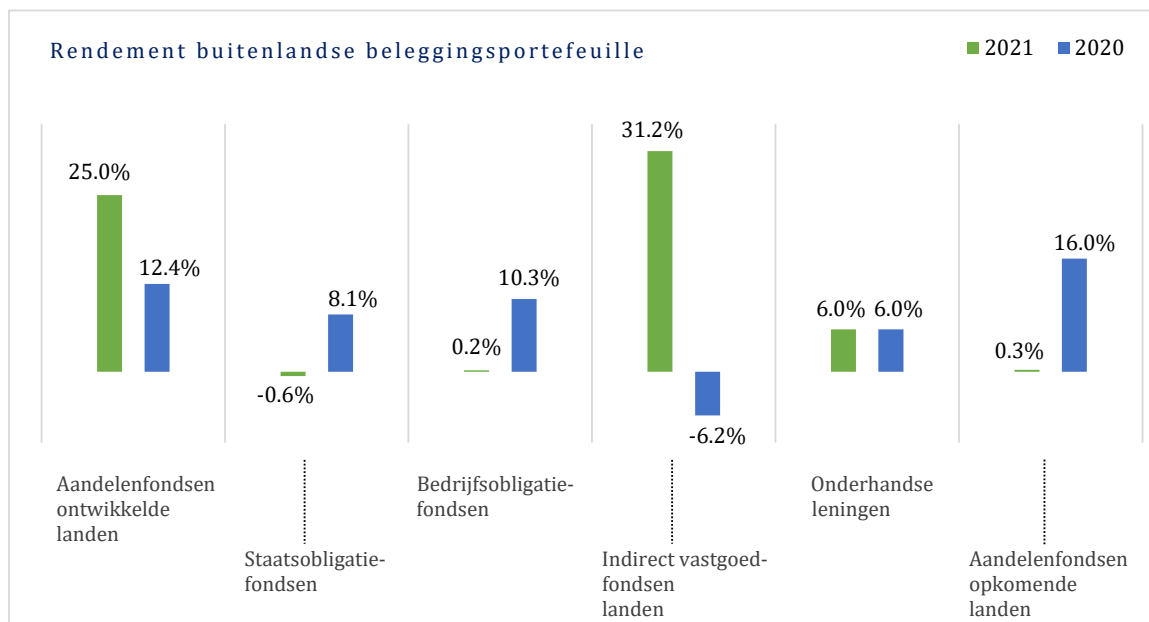
### 7.3 Beleggingsrendement

APFA boekte over 2021 een positief (netto) rendement van 7,7% (2020: 6,9%). Dit betekent een absoluut rendement van Afl. 245,6 miljoen (2020: 205,8 miljoen). Zowel de binnenlandse als de buitenlandse beleggingen hebben bijgedragen aan dit mooie resultaat.

De twee grafieken hierna geven een grafische weergave van de rendementen per beleggingscategorie.



Op de lokale beleggingen is in 2021 een positief totaalrendement van 6,5% behaald (2020: 5,0%). Het hogere rendement in vergelijking met 2020 wordt verklaard door (i) vrijval van kredietvoorzieningen die in 2020 waren getroffen in het kader de coronacrisis, (ii) stopzetting per 1 januari 2021 van de rentekorting van 50% die APFA in 2020 had aangeboden aan haar hypotheekklanten, en (iii) de herwaardering van vastgoed en terreinen op basis van de in 2021 uitgevoerde taxatierapporten.



Op de internationale portefeuille is in 2021 een positief totaalrendement van 10,3% behaald (2020: 10,8%). Vooral de categorieën Aandelen ontwikkelde landen en Indirect vastgoed deden het uitstekend. Opvallend was het lage rendement op aandelen in opkomende markten. Dit kwam voor een groot deel door de ontwikkelingen in China.

Obligaties hadden het lastig in 2021. Door het beleid van de centrale banken en de oplopende inflatie steeg de marktrente. Dit zorgde aan het einde van het jaar voor negatieve rendementen op staatsobligaties. Ondanks het tegenvallende resultaat, was het resultaat van de obligatiefondsen beter dan dat van de benchmark.

In 2021 lag het totaalrendement van de internationale portefeuille 0,89 procentpunt boven het rendement van de samengestelde benchmark waarmee wij het rendement van de internationale portefeuille vergelijken. Alle onderliggende beleggingscategorieën hebben beter gepresteerd dan hun benchmark.

## 8. Pensioenbeheer

### 8.1 Pensioenregeling

APFA voert het Nieuw Pensioen Reglement 2014 (NPR 2014) uit voor werknemers van de overheid, aan de overheid gelieerde instellingen en gesubsidieerde stichtingen. In het boekjaar zijn er geen wijzigingen in de regeling aangebracht.

De pensioenregeling ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

- Voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. De pensioenaanspraken die tot en met 31 december 2010 onder de Pensioenverordening Landsdienaren (PVL) zijn toegekend aan (gewezen) deelnemers en de voor 1 januari 2011 ingegane pensioenen vallen tevens onder het NPR 2014, maar worden niet geïndexeerd.
- Een opbouwpercentage van 1,75% per dienstjaar voor het ouderdomspensioen en 5/7e deel van 1,75% per dienstjaar voor het partnerpensioen.

- De pensioengevende diensttijd is gemaximeerd op 40 jaar. Na het bereiken van dit maximum is voortzetting van de pensioenopbouw een keuze van de deelnemer.
- De reguliere pensioenleeftijd is de AOV-leeftijd. Bij eerdere ingang wordt het pensioen actuairiel verlaagd.
- Franchise (inbouw AOV) van Afl. 17.616.

Deelneming aan het fonds treedt in werking wanneer de werknemer door de werkgever wordt aangemeld bij APFA. APFA is op geen enkele wijze verantwoordelijk voor de gevolgen van het niet juist en/of tijdig doorgeven van informatie door de werkgevers. Voor een uitgebreide omschrijving van de pensioenregeling verwijzen wij naar bijlage B van dit jaarverslag.

## 8.2 Overgangsregeling NPR 2014

Naast de NPR 2014-pensioenregeling voert het fonds ook de overgangsregeling NPR 2014 uit zoals overeengekomen met het Land Aruba. Deze regeling houdt op hoofdlijnen in dat bij vervroegde pensionering er onder bepaalde voorwaarden geen korting van de uitkering wordt toegepast over het deel van het pensioen dat de (gewezen) deelnemer tot 1 januari 2011 in de PVL heeft opgebouwd. Voor een uitgebreide omschrijving van de overgangsregeling verwijzen wij naar bijlage B van dit jaarverslag.

## 8.3 Deelnemerspopulatie

In de onderstaande tabel is een mutatieoverzicht opgenomen met de ontwikkelingen in het deelnemersbestand in 2021.

Deelnemerspopulatie (in aantal personen)	Actief	Arbeids- ongeschikt	Pensioen- gerechtigden	Slapers	Totaal
Stand per 1 januari	6.999	39	4.200	1.219	12.457
Indiensttredingen	271	-	-	-23	248
Uitdiensttredingen	-182	-	-	182	-
Pensionering	-109	-	270	-46	115
Overlijden	-25	-4	-157	-8	-194
Overige mutaties	-1	-	-10	-10	-21
<b>Stand per 31 december</b>	<b>6.953</b>	<b>35</b>	<b>4.303</b>	<b>1.314</b>	<b>12.605</b>

## 8.4 Ontwikkeling leeftijdsverwachting

Om in te schatten hoeveel pensioen APFA in de toekomst moet uitkeren aan de deelnemers en gepensioneerden, gebruikt APFA-overlevingstafels waarmee de gemiddelde levensverwachting wordt bepaald. De overlevingstafels van APFA zijn gebaseerd op de basistabel van het Centraal Bureau voor de Statistiek met een correctiefactor om deze aan te laten sluiten op de ervaringssterfte van het deelnemersbestand van APFA. Deze tafels houden ook rekening met de verwachte toekomstige levensverwachting van de deelnemers.

Eind 2021 is een onderzoek uitgevoerd naar de door APFA gehanteerde sterftegrondslagen. Hierbij is onder andere onderzoek gedaan naar de basistafel op basis van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek



(CBS) Aruba voor de jaren 2015 tot en met 2020. Tijdens dit onderzoek is gebleken dat APFA in 2021 een relatief groot positief resultaat op sterfte heeft gerealiseerd en dat naar verwachting het aantal overlijdens van de totale bevolking ook relatief hoog is. Hierdoor is besloten om de gehanteerde sterftegrondslagen vooralsnog niet te wijzigen.

## 8.5 Rekenrente

Voor het vaststellen van de waarde van de pensioenverplichtingen maakt APFA gebruik van een vaste rekenrente. APFA hanteert een rekenrente van 4% voor de voorwaardelijk geïndexeerde pensioenen en 4,5% voor de niet-geïndexeerde pensioenen. APFA toetst conform het vastgestelde beleid jaarlijks of de gehanteerde rekenrentes nog prudent zijn. Deze toetsing heeft ertoe geleid dat de gehanteerde rekenrentes in het verslagjaar ongewijzigd zijn gebleven. Het bestuur blijft kritisch kijken naar de aannames in het rekenrentebeleid zodat deze blijven aansluiten bij de toekomstvisie van APFA met betrekking tot o.a. de ontwikkeling van de (herbeleggings)rente.

## 9. Uitvoeringskosten

Voor het uitvoeren van de pensioenregeling maakt APFA jaarlijks kosten. Deze kosten zijn in twee hoofdcategorieën te onderscheiden: kosten van het pensioenbeheer en kosten van het vermogensbeheer.

### Pensioenbeheer

De kosten van het pensioenbeheer (ook wel “pensioenuitvoeringskosten” genoemd) bestaan uit o.a. de kosten voor administratie, communicatie, extern advies, bestuur en toezicht. Verder worden de kosten van het beheer van de binnenlandse beleggingsportefeuille ook meegenomen in de pensioenuitvoeringskosten. Dit heeft te maken met de manier hoe APFA het beheer van de binnenlandse beleggingsportefeuille heeft georganiseerd en is gebaseerd op de financiële opzet van de pensioenregeling. Het bestuur overweegt om de verantwoordingswijze van de kosten van het beheer van de binnenlandse beleggingsportefeuille te wijzigen. Concreet betekent dit dat deze kosten, net als de kosten van het buitenlands vermogensbeheer, volledig in mindering zullen worden gebracht op het behaalde rendement op de binnenlandse beleggingen.

De pensioenuitvoeringskosten worden deels gedekt door de vrijval uit de voorziening voor excassokosten. Dit zijn kosten die APFA maakt om de pensioenen te kunnen uitkeren. De hoogte daarvan is afhankelijk van de feitelijke uitkeringen gedurende het jaar.

De pensioenuitvoeringskosten in 2021 bedroegen Afl. 14,1 miljoen (2020: 13,7 miljoen). Uit de voorziening is een bedrag van Afl. 2,5 miljoen vrijgevallen voor excassokosten. De resterende kosten van Afl. 11,6 miljoen werden gedekt door een kostenopslag in de premie. Op basis van de gefactureerde premie in 2021 bedroeg deze opslag Afl. 12,6 miljoen. Dit resulteerde in een positieve marge op kosten van Afl. 1,0 miljoen, welke vooral wordt verklaard doordat de feitelijk ontvangen premie hoger was dan de premie waarmee rekening was gehouden bij de vaststelling van de definitieve premie.

### Vermogensbeheer

De kosten van het buitenlands vermogensbeheer bestaan uit vier categorieën: de kosten voor het fiduciair management, de beheerkosten van de beleggingsfondsen, de kosten van de custodian en de kosten van de externe beleggingsdeskundige. Deze kosten worden in mindering gebracht op het behaalde rendement op de buitenlandse beleggingsportefeuille.

De totale buitenlandse vermogensbeheerkosten in 2021 bedroegen Afl. 6,0 miljoen (2020: 5,8 miljoen). In de jaarrekening zijn deze kosten verantwoord op basis van de gefactureerde kosten. Niet-gefactureerde kosten

van de externe vermogensbeheerders zijn in de jaarrekening gesaldeerd met beleggingsresultaten. Het gevolg hiervan is dat op pagina 65 van de jaarrekening onder de post “vermogensbeheerskosten” alleen de (directe) kosten van het vermogensbeheer worden vermeld. De onderstaande tabel geeft de aansluiting tussen beide weer.

In 1.000 Afl.	2021	2020
Kosten fiduciair management	2.922	2.617
Kosten beheer beleggingsfondsen	2.935	2.906
Kosten custodian	126	156
Kosten externe beleggingsdeskundige	31	72
	<b>6.014</b>	<b>5.751</b>
-/- Rechtstreeks gefactureerde kosten	2.935	2.906
<i>Kosten toe te rekenen aan binnenlandse aandelenfondsen</i>	-	-
	<b>3.079</b>	<b>2.845</b>

Uitgedrukt in basispunten bedroegen de totale buitenlandse vermogensbeheerkosten in 2021 circa 0,42% van het gemiddelde belegd vermogen (2020: circa 0,46%).

#### Ontwikkeling pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn in 2021 met Afl. 0,4 miljoen gestegen ten opzichte van 2020. Deze voorziene kostenstijging is toe te schrijven aan de stijging van de personeelskosten met Afl. 0,8 miljoen, met name gerelateerd aan de stopzetting van de in 2020 doorgevoerde loonmaatregelen in het licht van de buitengewone omstandigheden van de coronacrisis. De toename van de uitvoeringskosten heeft zich vertaald in een verhoging van de kostenopslag in de premie met circa 20 basispunten.

Het bestuur monitort de kosten die met de pensioenuitvoering gepaard gaan. We streven ernaar om deze kosten zo laag mogelijk te houden, zonder dat dat een afbreuk doet aan de kwaliteit van onze dienstverlening aan deelnemers en werkgevers. Onze focus zal in de komende jaren liggen op het efficiënter maken van onze processen en verder te automatiseren. Digitalisering zal daarbij een belangrijke rol spelen. De verwachting is dat deze initiatieven de komende jaren zullen leiden tot additionele investeringen, met als gevolg dat de uitvoeringskosten de komende jaren verder zullen toenemen. Maar dit moet er op termijn voor zorgen dat onze prijs per deelnemer zal dalen.





# **Verslag van de Raad van Toezicht**

## Verslag van de Raad van Toezicht

De directie van APFA heeft de jaarrekening en de daarbij behorende toelichtingen over het verslagjaar 2021, na controle door Ernst & Young, aan de Raad van Toezicht (hierna: “de Raad”) voorgelegd. Conform artikel 16 lid 3c van de statuten van APFA heeft de Raad de jaarrekening, mede aan de hand van de door Ernst & Young afgegeven controleverklaring, vastgesteld. Wij verklaren het eens te zijn met de gepresenteerde jaarrekening 2021, de bijbehorende toelichting en met het gestelde in het Bestuursverslag.

### Toezicht

De Raad houdt volgens haar statutaire taak toezicht op het gevoerde beleid en beheer door de directie en op de algemene zaken binnen APFA waaronder een adequate risicobeheersing en een evenwichtige belangenbehartiging. De Raad richt zich bij de vervulling van haar taak op het belang van APFA en ziet erop toe dat APFA handelt ten behoeve van al haar belanghebbenden. De taken van de Raad bestaan uit hoofd- en bijzondere taken. Deze zijn vastgelegd in de statuten.

De Raad is verantwoordelijk voor de kwaliteit van haar eigen functioneren. De in verband hiermee opgestelde regels ten aanzien van de individuele en collectieve verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden van de Raad zijn nader beschreven in het Raadsreglement. Daarbij geldt dat in geval van strijdigheid tussen bepalingen in het Raadsreglement en bepalingen van de statuten, de laatste prevaleren.

De aan de Raad volgens de statuten opgedragen taken zijn in het verslagjaar tijdig en volledig uitgevoerd, wat heeft bijgedragen tot doelmatigheid van het toezicht. De Raad heeft in 2021 opnieuw de beschikking gehad over onder andere de volgende rapportages:

- periodieke rapportages van de directie onder andere op het gebied van de beleggingen en de begroting;
- kwartaal performancerapportages van de fiduciaire manager;
- kwartaal compliance rapportages van de custodian;
- kwartaalrapportage van de afdeling beleggingen;
- kwartaalrapportages van bevindingen van de Internal Auditor;
- kwartaalrapportages van de Officer Riskmanagement;
- kwartaalrapportages van de Compliance Officer.

### Raadsvergaderingen

De Raad heeft in het verslagjaar 9 vergaderingen gehouden. Daarbij zijn onder ander de kwartaalrapportages besproken en goedkeuringen gegeven aan zaken waarvan de statutaire goedkeuring door de Raad is vereist. In de vergaderingen heeft de Raad zich laten informeren over vraagstukken die de (integere) bedrijfsvoering van APFA raken. Er is hierbij gebruik gemaakt van adviezen van de raadscommissies. Het opkomstpercentage van raadsleden voor de genoemde raadsvergaderingen en de mate waarin zij in deze vergaderingen participeerden, waren in 2021 – evenals in voorgaande jaren – zeer hoog.

### Beleid en Compliance

De Raad toetst periodiek of de inhoud van de APFA Fondsdocumenten overeenkomt met de door wet- en regelgeving voorgeschreven kaders. De Raad voert deze taak uit door middel van het beoordelen en goedkeuren van de door de directie opgestelde en of gereviseerde Fondsdocumenten. In 2021 zijn de navolgende nieuwe Fondsdocumenten goedgekeurd:

- Het Flex-Pensioenreglement
- Het Strategisch Beleggingsbeleid 2021 - 2024
- De Autorisatie Matrix en Procuratie



## Commissies van de Raad

De Raad heeft in het verslagjaar goed gebruik gemaakt van de raadscommissies. De adviezen van deze commissies zijn door de Raad meegenomen in haar overwegingen bij de totstandkoming van raadsbesluiten en in adviezen aan de directie.

Een raadscommissie is in beginsel samengesteld uit leden van de Raad, maar ook externe deskundigen kunnen lid zijn van een commissie, zoals dat in de Commissie van Beroep en de Beleggingscommissie het geval is. Voor de samenstelling van de raadscommissies wordt verder verwezen naar bijlage E van dit jaarverslag.

## Geschiktheid en zelfevaluatie

Op basis van het Geschiktheidsbeleid bevordert de Raad actief het niveau van de kennis, vaardigheden en professioneel gedrag van de individuele raadsleden en de Raad als collectief. Hierdoor streeft de Raad ernaar om de kwaliteit van het toezicht op goed niveau te houden. In 2021 hebben de raadsleden diverse opleidingen en trainingen (virtueel) gevolgd op het gebied van onder andere corporate governance, vergadertechnieken, beleggingsbeleid, vermogensbeheer en ESG beleggen.

De door de CBA Pension Fund Guidelines voorgeschreven zelfevaluatie van de Raad over het jaar 2021 is in het eerste kwartaal van 2022 gehouden onder leiding van externe deskundigen. De gesignaleerde verbeterpunten zijn verwerkt in een actieplan.

De Raad evalueert en beoordeelt ook het functioneren van de directeuren. De doelstelling en de daaraan verbonden prestatiecriteria worden vastgelegd in een prestatiecontract. De Raad wordt in dit traject ondersteund door de Belonings- en wervingscommissie, die gedurende 2021 periodieke beoordelingsgesprekken met de directeuren heeft gevoerd. De beoordeling van de directeuren over de door hen in 2021 geleverde prestaties heeft plaatsgevonden in het eerste kwartaal van 2022.

## Naleving gedragscode

Evenals andere APFA betrokkenen dienden de leden van de Raad de 'verklaring tot naleving gedragscode' af te geven. Alle raadsleden hebben deze verklaring ondertekend en vullen jaarlijks de vragenlijst in die behoort bij de Gedragscode. De Compliance Officer heeft naar aanleiding van de ingevulde vragenlijsten over 2021 geen bijzonderheden geconstateerd.

## Honorering

De leden van de Raad ontvangen een vaste vergoeding voor hun werkzaamheden. De voorzitter van de Raad ontvangt een vergoeding van Afl. 51.000 op jaarbasis en de overige raadsleden ontvangen Afl. 42.000 op jaarbasis. In 2021 is de honorering niet gewijzigd.

De Raad is van mening dat de huidige honorering in overstemming is met de doelstellingen van APFA en passend is gelet op de omvang en organisatie van APFA. De honorering staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde geschiktheidseisen en het tijdsbeslag. De externe leden van de Commissie van Beroep en de Beleggingscommissie ontvangen ook een vergoeding voor hun lidmaatschap die naar de mening van de Raad marktconform is.



## Samenstelling van en wijzigingen in de samenstelling van de Raad en Raadscommissies

De Raad is samengesteld uit vijf leden waar van één wordt benoemd door de Minister van Financiën namens Land Aruba, twee leden namens de bij APFA aangesloten vakbonden en één lid namens de aangesloten ("Aangewezen") werkgevers. De Raad benoemt een onafhankelijk deskundige tot haar voorzitter.

In 2021 is de samenstelling van de Raad als volgt gewijzigd:

- Op 18 juni is de heer A. Nemecek aangesteld als lid van de Raad van Toezicht. De heer Nemecek volgt de heer F.R. de Kort op, die na het vervullen van twee zittingstermijnen, is afgetreden. De heer De Kort was gedurende zijn lidmaatschap van de Raad tevens voorzitter van de Audit- en Risk Management Commissie. In het kader van de afronding van de jaarrekening over het verslagjaar 2020 werd door de Raad besloten dat de heer De Kort, als extern lid, het voorzitterschap van de Audit en Risk Management Commissie tot 1 augustus 2021 bleef vervullen.
- Op 13 juli is de heer R. Schutter aangesteld als lid van de Raad van Toezicht. De heer Schutter volgt de heer G. Werleman op, die na het vervullen van één zittingstermijn is afgetreden.
- Op 2 september is de heer E.O. Croes benoemd als voorzitter van de Raad van Toezicht. De heer Croes volgt mevrouw E.L. Farro op, die na het vervullen van twee zittingstermijnen is afgetreden.

De Raad is mevrouw Farro, de heer De Kort en de heer Werleman bijzonder erkentelijk voor hun inzet voor de Raad en voor APFA gedurende hun zittingstermijnen.

## Oordeel

Gezien de inhoud van de verstrekte documenten, de in de vergaderingen gegeven toelichtingen en antwoorden op vragen, is de Raad van oordeel dat de directie de aan haar toebedeelde taken goed en naar behoren heeft uitgevoerd op basis van een evenwichtig beleid.

De Raad is van oordeel dat directie en medewerkers van APFA de vele uitdagingen in 2021 voortvarend en met deskundigheid hebben omgezet in goede resultaten. De Raad is hen daarvoor erkentelijk.

De Raad van Toezicht,

E.O. Croes, Voorzitter  
I.M.M. Hernandez-Swaen  
H.M.C. Beukenboom  
A. Nemecek  
R. Schutter

27 juni 2022



# Jaarrekening

## Balans van APFA

na resultaatbestemming, in 1.000 Afl.

	Toelichting	2021	2020
<b>ACTIVA</b>			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	9.132	9.571
Beleggingen			
Vastgoedbeleggingen	2	51.604	43.011
Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs	3.1	1.652.092	1.649.905
Financiële activa tegen reële waarde	3.2	1.525.585	1.387.087
		3.229.281	3.080.003
Vorderingen en overlopende activa			
Vorderingen uit pensioenactiviteiten	4	26.624	19.937
Vorderingen uit beleggingsactiviteiten	5	17.965	17.847
Liquide middelen	6	86.500	62.093
		131.089	99.877
<b>Totaal activa</b>		<b>3.369.502</b>	<b>3.189.451</b>
<b>PASSIVA</b>			
Eigen vermogen	7	620.220	465.092
Voorziening pensioenverplichtingen	8	2.726.987	2.699.387
Schulden en overige passiva	9	22.295	24.972
<b>Totaal passiva</b>		<b>3.369.502</b>	<b>3.189.451</b>

## Totaalresultaat van APFA

in 1.000 Afl.

	Toelichting	2021	2020
<b>Baten</b>			
Premiebijdragen	12	68.373	68.667
Beleggingsresultaten	13	245.646	205.761
Overige baten	14	4.945	784
<b>Totaal baten</b>		<b>318.964</b>	<b>275.212</b>
<b>Lasten</b>			
Wijziging voorziening pensioenverplichtingen	8	27.600	48.678
Pensioenuitkeringen	15	122.455	117.743
Pensioenuitvoeringskosten	16	14.079	13.671
<b>Totaal lasten</b>		<b>164.134</b>	<b>180.092</b>
<b>Resultaat</b>		<b>154.830</b>	<b>95.120</b>
Financiële baten en lasten		298	425
<b>Totaalresultaat</b>		<b>155.128</b>	<b>95.545</b>
'Other Comprehensive Income' (OCI)		-	-
<b>Totaalresultaat inclusief OCI</b>		<b>155.128</b>	<b>95.545</b>

## Overzicht van mutaties in het eigen vermogen van APFA

in 1.000 Afl.

	2021	2020
Stand einde vorig boekjaar	465.092	369.547
Toevoeging (+)/onttrekking (-) totaalresultaat	155.128	95.545
<b>Stand einde boekjaar</b>	<b>620.220</b>	<b>465.092</b>

## Kasstroomoverzicht van APFA

in 1.000 Afl.

	Toelichting	2021	2020
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>			
Ontvangen premiebijdragen en inkoopsommen		70.477	77.192
Ontvangen duurtetoelagen		32.387	43.856
Ontvangen interest en commissie		95.181	91.204
Overige beleggingsopbrengsten		527	1.636
Betaalde pensioenuitkeringen		-120.524	-117.667
Betaalde duurtetoelagen		-40.290	-41.053
Betaalde pensioenuitvoeringskosten		-15.185	-8.048
		<b>22.573</b>	<b>47.120</b>
<b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>			
Ontvangen interest, dividend en commissie	13	25.286	23.342
Gerealiseerde resultaten op beleggingen	13	32.371	52.354
Netto aankoop van beleggingen		-52.639	-111.818
Investerings in materiële vaste activa	1	-105	-385
Betaalde brokerskosten	13	-3.079	-2.845
		<b>1.834</b>	<b>-39.352</b>
<b>Mutatie geldmiddelen</b>		<b>24.407</b>	<b>7.768</b>
Saldo geldmiddelen per 1 januari	6	62.093	54.325
<b>Saldo geldmiddelen per 31 december</b>	<b>6</b>	<b>86.500</b>	<b>62.093</b>

De behorende toelichting op pagina 32 t/m 65 vormt een integraal onderdeel van de jaarrekening.





## Toelichting behorende tot de jaarrekening

### I Algemeen

Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba (APFA), gevestigd en kantoorhoudende te Seroe Blanco nr. 4 in Aruba, is opgericht op 29 april 2005. De Landsverordening privatisering APFA (LPA) gepubliceerd in het afkondigingsblad van Aruba AB 2005 no. 2 regelt o.a. de intrekking van de Landsverordening oprichting Algemeen Pensioenfonds (AB 1995 no. GT 28) en de overgang van de vermogensbestanddelen en het personeel van de publiekrechtelijke rechtspersoon Algemeen Pensioenfonds van Aruba naar APFA. Per Landsbesluit van 28 april 2005 werd besloten dat de LPA, met uitzondering van de artikelen 2, 6, 12 tot en met 18 en 22, eerste lid, onderdelen b, c en d, in werking trad met ingang van 29 april 2005.

APFA voert het Nieuw Pensioenreglement 2014 (NPR 2014) uit. Het NPR 2014 is een middelloonregeling met voorwaardelijke indexatie. Voor een gedetailleerdere uitleg over de pensioenregeling verwijzen wij naar bijlage B van dit jaarverslag.

APFA voert voor het Land Aruba de overgangsregeling NPR 2014 uit. De overgangsregeling NPR 2014 maakt voor voormalige deelnemers aan de Pensioenverordening Landsdienaren vervroegde pensionering mogelijk zonder dat het pensioen actuarieel wordt verlaagd. Deze overgangsregeling wordt in tegenstelling tot de pensioenregeling op omslagbasis gefinancierd. Dit betekent dat op het moment van vervroegde pensioeningang van een rechthebbende, het Land Aruba de bijbehorende kostendeekkende koopsom aan APFA moet betalen. APFA vervult voor deze regeling uitsluitend een administratieve functie en houdt daarom voor deze regeling geen vermogen en geen voorziening aan.

Ook voert APFA voor SETAR de prepensioenregeling uit. Werknemers van SETAR die gebruik maken van deze regeling ontvangen een loongerelateerde uitkering ("prepensioenuitkering") met voortzetting van pensioenopbouw na ontslag als bedoeld in artikel 19 van het pensioenreglement. De prepensioenuitkering wordt tot het bereiken van de AOV-leeftijd van de rechthebbende uitgekeerd. Ook voor deze regeling vervult APFA uitsluitend een administratieve functie: de prepensioenuitkeringen worden door APFA aan de rechthebbenden uitbetaald en worden door APFA direct bij SETAR in rekening gebracht. APFA houdt daarom voor deze regeling geen vermogen en geen voorziening aan.

Tot slot voert APFA voor de aangesloten werkgevers de duurtetoeslagregeling en overige uitkeringen uit. Ook voor deze regeling vervult APFA uitsluitend een administratieve functie: de duurtetoeslaguitkeringen worden door APFA aan de rechthebbenden uitbetaald en worden door APFA direct bij de werkgevers in rekening gebracht. APFA houdt daarom voor deze regeling geen vermogen en geen voorziening aan.

#### *Directie*

APFA wordt in en buiten rechte vertegenwoordigd door de directie, bestaande uit minimaal twee en maximaal drie directeuren. Indien het rechtshandelingen betreft die een belang van Afl. 30.000 niet te boven gaan, wordt APFA vertegenwoordigd door iedere directeur afzonderlijk. Voor rechtshandelingen boven Afl. 30.000 wordt APFA door twee directeuren gezamenlijk handelend vertegenwoordigd.

De directie is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van het pensioenfonds, het optimaliseren van werkprocessen, de managementrapportage en het voorbereiden c.q. uitvoeren van het beleid. De wijze van besluitvorming en vastlegging van de bevoegdheden zijn opgenomen in de Statuten en nader uitgewerkt in een Directiereglement.

De directie heeft 39 keer vergaderd in het verslagjaar (2020: 45 keer).



#### *Raad van Toezicht*

De directie staat onder toezicht van een Raad van Toezicht, bestaande uit vijf leden. De samenstelling van de Raad van Toezicht is gebaseerd op het principe van pariteit. Dit betekent dat de werkgevers en de werknemers ieder twee leden benoemen in de Raad van Toezicht. Deze vier leden stellen een onafhankelijke deskundige aan als voorzitter. De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd voor de duur van vier jaar. De leden kunnen eenmaal worden herbenoemd voor een periode van vier jaar.

De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directie en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Onderdeel van de taken van de Raad van Toezicht zijn o.a. het benoemen van de leden van de directie, het functioneren als adviseur en klankbord voor de directie en het goedkeuren van o.a. het pensioenreglement, het jaarverslag en het beleggingsbeleid. De wijze van besluitvorming en vastlegging van de bevoegdheden zijn opgenomen in de Statuten en nader uitgewerkt in een Raadsreglement.

De Raad van Toezicht heeft 9 keer vergaderd in het verslagjaar (2020: 13 keer).

De Raad van Toezicht wordt bijgestaan door de Audit- en Risk Management Commissie, Belonings- en Wervingscommissie, Commissie van Beroep en Beleggingscommissie.

#### *Audit- en Risk Management Commissie*

Deze commissie heeft een toezichthoudende functie op onder meer: de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen, het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en gedragscodes, de financiële informatieverstopping en het functioneren van de interne financiële verslaglegging en de naleving van aanbevelingen en opmerkingen van de interne controleur en externe accountants. In 2021 heeft de commissie 7 keer vergaderd (2020: 6 keer).

#### *Belonings- en Wervingscommissie*

Deze commissie ondersteunt de Raad van Toezicht bij de aanstelling van directeuren en het doen van een voorstel inzake hun bezoldiging, het jaarlijks vaststellen van de prestatiecriteria voor directeuren, de beoordeling van de realisatie hiervan en het opmaken van het remuneratierapport. In 2021 heeft de commissie 8 keer vergaderd (2020: 17 keer).

#### *Commissie van Beroep*

Deze commissie adviseert over geschillen tussen APFA en een werkgever, een deelnemer, een gewezen deelnemer, hun rechtverkrigende of een ander die naar het oordeel van de commissie in zijn rechten jegens APFA getroffen. Het betreft geschillen inzake fondsbesluiten die zijn genomen krachtens de Statuten en pensioenreglementen en die niet van algemene strekking zijn. In 2021 heeft de commissie 3 keer vergaderd (2020: 0 keer).

#### *Beleggingscommissie*

De taak van deze commissie is het adviseren van de Raad van Toezicht en het ondersteunen van de besluitvorming van de Raad van Toezicht op het gebied van het beleggingsbeleid. De beleggingscommissie toetst tevens of het beleggingsbeleid naar behoren wordt uitgevoerd en doet daarover ieder kwartaal verslag aan de Raad van Toezicht. In 2021 heeft de commissie 5 keer vergaderd (2020: 9 keer). Bovendien heeft de commissie in 2021 5 keer met de Raad van Toezicht vergaderd.



## II Financiële positie

### Continuïteitsparagraaf

Het bestuur is van mening dat er geen onzekerheid van materieel belang bestaat op grond waarvan gerede twijfel zou kunnen bestaan over de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden van het pensioenfonds. De netto-dekkingsgraad is in het verslagjaar van 105,8% naar 110,1% gestegen. Dit niveau ligt ruim boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 100%. Uitgaande van de toereikende financiële positie heeft het fonds zelfs de pensioenen voor twee achtereenvolgende jaren geïndexeerd. Bovendien kan, indien er sprake is van een ontoereikende financiële positie van het fonds, op grond van artikel 41 van het pensioenreglement het sturingsmiddel van het korten (verlagen) van de opgebouwde en ingegane pensioenen en/of het verlagen van de toekomstige pensioenopbouw worden ingezet.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van het pensioenfonds.

### Beoordeling financiële positie

APFA valt onder toezicht van de Centrale Bank van Aruba (CBA). Hiermee zijn het wettelijk kader, zoals vastgelegd in de Landsverordening Ondernemingspensioenfonds, de actuariële richtlijnen van de CBA en de solvabiliteitsrichtlijnen van de CBA van toepassing op het fonds. De solvabiliteit van het pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad, die wordt gedefinieerd als de verhouding tussen de waarde van het pensioenvermogen (ofwel bezittingen) en de waarde van de voorziening pensioenverplichtingen.

De definitie van de bruto-dekkingsgraad is uitgedrukt in de volgende formule:

$$\text{bruto-dekkingsgraad} = \frac{\text{bezittingen}^1 - \text{kortlopende verplichtingen}}{\text{voorziening pensioenverplichtingen}} \times 100\%$$

Teneinde te voorkomen dat de dekkingsgraad als gevolg van een waardedaling van de beleggingen op enig moment op een te laag niveau komt, dient het pensioenfonds tevens een weerstandsvermogen (*'buffer'*) aan te houden. Het aanhouden van een weerstandsvermogen komt tot uitdrukking in de netto-dekkingsgraad volgens de volgende formule:

$$\text{netto-dekkingsgraad} = \frac{\text{bezittingen}^1 - \text{kortlopende verplichtingen} - \text{weerstandsvermogen}^*}{\text{voorziening pensioenverplichtingen}} \times 100\%$$

*\* De berekening van het weerstandsvermogen wordt nader toegelicht op pagina 48 van deze jaarrekening.*

Conform de solvabiliteitsrichtlijnen van de CBA dient zowel de bruto- als de netto-dekkingsgraad minimaal 100% te bedragen. Zowel de bruto-dekkingsgraad als de netto-dekkingsgraad van de NPR 2014-regeling liggen per 31 december 2021 hoger dan 100%. De aanwezige middelen zijn genoeg om de voorziening pensioenverplichtingen, zoals opgenomen in toelichting 8 van deze jaarrekening, volledig te dekken en ook om te voldoen aan de buffer die door de CBA wordt vereist om eventuele tegenvallende beleggingsresultaten op te vangen.

<sup>1</sup> Conform de solvabiliteitsrichtlijnen van de CBA worden openstaande vorderingen ouder dan 90 dagen niet meegenomen in de bezittingen voor de dekkingsgraadberekening.



### III Belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en schattingswijzigingen

#### Presentatie en opstelling

APFA stelt zijn jaarrekening op in overeenstemming met de internationale grondslagen voor financiële verslaggeving (International Financial Reporting Standards, IFRS). De financiële verslagen zijn opgesteld op grond van de historische kosten conventie, waarbij de volgende activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde en waarbij de waardeveranderingen in het resultaat worden verantwoord:

- Vastgoedbeleggingen (direct);
- Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde;
- De voorziening pensioenverplichtingen.

#### *Verwijderen van de balans ('derecognition')*

Een financieel actief wordt niet langer in de balans opgenomen indien het recht op de verwachte toekomstige kasstromen van het individuele actief is vervallen of is overgedragen en APFA alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het individuele actief heeft overgedragen.

#### *Verplichte vrijstelling van consolidatie voor beleggingsentiteiten*

Op grond van IFRS is een beleggingsentiteit verplicht vrijgesteld van consolidatie van deelnemingen waarin de aandeelhouder beleidsbepalende zeggenschap (hierna: dochteronderneming) heeft, mits de dochteronderneming als beleggingsentiteit kwalificeert. In dat geval wordt de belegging in de dochteronderneming tegen reële waarde op de balans van de beleggingsentiteit opgenomen. Waardeveranderingen van deze belegging worden verwerkt in het totaalresultaat.

Het pensioenfonds past deze verplichte vrijstelling van consolidatie toe bij het opstellen van haar jaarrekening.

#### *Kritische schattingen ten aanzien van toegepaste "accounting policies"*

Het opstellen van de jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat de directie (in)schattingen maakt die de in de jaarrekening en toelichting opgenomen bedragen kunnen beïnvloeden. Bij het opstellen van deze jaarrekening is gebruikgemaakt van schattingen en veronderstellingen die van invloed zijn op de gerapporteerde activa, passiva, baten en lasten. Dit is het geval bij het bepalen van de voorziening pensioenverplichtingen en bij de waardering van niet-beursgenoteerde beleggingen. Achteraf kan blijken dat de gehanteerde waarde afwijkt van de feitelijke waarde.

Er vonden in het boekjaar geen schattingswijzigingen plaats.

#### *Vergelijkende cijfers*

In het verslagjaar zijn geen vergelijkende cijfers aangepast.

#### *Functionele en presentatievaluta*

De posten in de jaarrekening worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin APFA zijn bedrijfsactiviteiten voornamelijk uitoefent (de functionele valuta). De jaarrekening is opgesteld in Arubaanse florin (Afl.); dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van APFA. De Arubaanse florin is gekoppeld aan de U.S. dollar tegen een vaste koers van 1 dollar = 1,79 Arubaanse florin.



### Transacties, vordering en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend in de functionele valuta tegen de koers per balansdatum. Winsten en verliezen op wisselkoersen worden verwerkt via het totaalresultaat.

Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Niet-monetaire activa die volgens de actuele waarde worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment waarop de actuele waarde werd bepaald.

### Verandering in waarderingsgrondslagen en toelichtingen volgens IFRS

De International Accounting Standards Board (IASB) heeft gewijzigde standaarden en interpretaties uitgebracht, die met ingang van boekjaar 2021 van toepassing zijn.

- Wijziging in IFRS 9, IAS 39 en IFRS 7, IFRS 4 en IFRS 16, *Interest Rate Benchmark Reform Phase 2*.
- Wijziging in IFRS 16, *COVID-19 Rent Related Concessions*.

De activiteiten van het pensioenfonds in het kader van deze wijzigingen zijn zodanig dat deze wijzigingen geen (significante) invloed hebben gehad op het eigen vermogen en het resultaat van het fonds.

Het pensioenfonds heeft geen nieuwe standaarden, interpretaties en wijzigingen van bestaande standaarden die pas met ingang van boekjaar 2022 of later verplicht zijn vrijwillig vervroegd toegepast. De volgende standaarden en wijzigingen van bestaande standaarden zullen in de komende jaren worden ingevoerd:

- IFRS 17, *Insurance Contracts*.
- Wijziging in IFRS 17 en IFRS 4, *Insurance Contracts*.
- Wijziging in IFRS 3, *References to the Conceptual Framework*.
- Wijziging in IAS 16, *Proceeds before Intended Use*.
- Wijziging in IAS 37, *Onerous Contracts – Cost of Fulfilling a Contract*.
- Wijziging in IFRS 1, IFRS 9, IFRS 16, IAS 41, *Annual Improvements to IFRS Standards 2018-2020 Cycle*.
- Wijziging in IAS 1, *Classification of Liabilities as Current or Non-current*.
- Wijziging in IAS 12, *Deferred Tax related to Assets and Liabilities arising from a Single Transaction*.

Deze wijzigingen zullen naar verwachting geen impact hebben op het eigen vermogen en het resultaat van het fonds.

### Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs en daarna op basis van componentenbenadering lineair afgeschreven gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht (zie ook 'bijzondere waardevermindering').

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.



Uitgaven die gemaakt worden na de eerste verwerking worden als (onderdeel van) de kostprijs van het materieel vast actief verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het actief zullen toekomen aan de rechtspersoon en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. De boekwaarde van vervangen onderdelen wordt gedesinvesteerd. Alle overige kosten van herstel en onderhoud worden in het totaalresultaat verwerkt.

Op terreinen wordt niet afgeschreven. Op de overige activa wordt lineair afgeschreven tot een restwaarde van 10% over de volgende geschatte economische levensduur:

- Kantoorgebouw 10-30 jaar
- Inventaris 2-5 jaar

De ingeschatte restwaarde en economische levensduur worden op elke balansdatum beoordeeld en indien nodig gewijzigd. Een actief wordt direct afgewaardeerd naar de realiseerbare waarde indien de boekwaarde hoger is dan de ingeschatte realiseerbare waarde (zie ook 'bijzondere waardevermindering'). Baten of lasten die voortvloeien uit desinvesteringen worden in het totaalresultaat verwerkt.

#### *Bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa*

Het pensioenfonds beoordeelt of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

#### *Vastgoedbeleggingen*

Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om huuropbrengsten of waardeveranderingen, of beide, te realiseren. Vastgoedbeleggingen, waaronder begrepen vastgoedbeleggingen in ontwikkeling, worden bij eerste verwerking tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs gewaardeerd en daarna tegen reële waarde. De invulling van deze reële waarde wordt gebaseerd op de taxatiewaarde in verhuurde staat, vastgesteld op basis van partieel roulende taxaties, uitgevoerd door externe deskundigen. De taxatiewaarde wordt op elke balansdatum opnieuw door het pensioenfonds beoordeeld en indien nodig gewijzigd. Waardeveranderingen van vastgoedbeleggingen worden verwerkt in het totaalresultaat. Op vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

#### *Financiële vaste activa*

Het pensioenfonds classificeert haar financiële vaste activa in twee categorieën: financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs en financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde. Financiële beleggingen met een vaste inkoopwaarde en constant rendement tot de vervaldatum die zijn verworven om de pensioenverplichtingen of bepaalde onderdelen daarvan te matchen, worden geclassificeerd als "financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs". In deze categorie vallen o.a. lokale staats- en bedrijfsobligaties, onderhandse leningen, hypothecaire leningen en termijndeposito's.



Alle overige financiële beleggingen worden geclassificeerd als “financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde”. Hieronder vallen o.a. aandelen en participaties aandelenfondsen, participaties staats- en bedrijfsobligatiefondsen, participaties indirect vastgoedfondsen, cash en overige.

Het fonds gaat geen directe transacties aan waarbij gebruik wordt gemaakt van short sales, leverage en/of derivaten zoals opties, futures of warrants. Binnen de onderliggende beleggingsstrategieën van de fiduciair manager kan dit wel het geval zijn. Echter, APFA heeft duidelijke afspraken gemaakt hieromtrent en dit wordt dan ook gecontroleerd door de custodian.

#### *Verwerking en waardering*

Reguliere aan- en verkopen van financiële vaste activa worden verwerkt op de transactiedatum – de datum waarop het pensioenfonds de verplichting aangaat om het financiële instrument te kopen of te verkopen. Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde plus transactiekosten. Vervolgens wordt deze categorie gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (*‘ultimate redemption value’*), gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige kasstromen, waarbij de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument wordt toegepast.

Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde en transactiekosten worden verwerkt in het totaalresultaat. Vervolgens wordt deze categorie opnieuw gewaardeerd tegen reële waarde.

- Voor aandelen-, obligatie- en indirect vastgoedfondsen wordt de beurswaarde van de beleggingen gehanteerd.
- Voor private equity wordt de reële waarde gebruikt zoals aangeleverd door de desbetreffende assetmanager.
- Voor aandelen die niet op actieve markten zijn genoteerd, wordt gebruikgemaakt van een waarderingmodel dat intern is ontwikkeld. Dit model wordt voor zover mogelijk geïjkt met feitelijke transacties om ervoor te zorgen dat uitkomsten betrouwbaar zijn.

Waardeveranderingen van financiële activa tegen reële waarde worden verwerkt in het totaalresultaat. Dividendopbrengsten worden verantwoord in het totaalresultaat als opbrengsten uit beleggingen in het jaar waarin het recht op het dividend is ontstaan.

#### *Bijzondere waardevermindering van financiële vaste activa*

Het pensioenfonds beoordeelt op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn dat een financieel vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is. Er is alleen sprake van een bijzondere waardevermindering als er objectief bewijs is van een of meer gebeurtenissen na de initiële verantwoording die invloed hebben op de verwachte toekomstige kasstromen van het individuele actief of de groep van activa waar dit betrouwbaar van kan worden ingeschat.

Bewijs van een bijzondere waardevermindering kunnen indicaties zijn dat de debiteuren of een groep van debiteuren financiële moeilijkheden ervaren, betalingsachterstanden van interest of aflossingen, de kans dat ze failliet worden verklaard of dat er andere financiële regelingen getroffen worden en of er aanwijsbaar lagere toekomstige kasstromen worden verwacht door bijvoorbeeld slechte economische omstandigheden.

Tegen reële waarde opgenomen financiële activa waarvoor waardeveranderingen zijn verwerkt in het totaalresultaat worden niet onderworpen aan een toets op bijzondere waardeverminderingen. In de reële waarde van deze activa komen mogelijke bijzondere waardeverminderingen al tot uitdrukking.





Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Indien er sprake is van vaste rente voor bepaalde tijd, dan wordt de huidige effectieve rente gehanteerd. Het waardeverminderingsverlies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies wordt in het totaalresultaat verwerkt.

#### *Vorderingen en overlopende activa*

De vorderingen en overlopende activa bestaan uit o.a. premievorderingen en duurtetoeslagen, te vorderen eenmalige bijstorting en koopsommen, te vorderen i.v.m. beleggingen, overige vorderingen en liquide middelen in de balans. Vorderingen staan onder vlottende activa indien ontvangst wordt verwacht binnen een jaar. Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vervolgens worden deze gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

#### *Liquide middelen*

Liquide middelen bestaan uit kas- en banksaldi en andere direct opvraagbare tegoeden met een oorspronkelijke looptijd van drie maanden of minder. Waardering geschiedt tegen nominale waarde.

#### *Voorzieningen*

In het algemeen wordt er in de balans een voorziening verwerkt wanneer er sprake is van een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van APFA als gevolg van een gebeurtenis in het verleden en het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Indien het effect daarvan materieel is, worden de voorzieningen vastgesteld door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken met behulp van een disconteringsvoet die een afspiegeling is van de actuele markttaxaties van de tijds waarde van geld en, indien nodig, van de specifieke risico's van de verplichting.

#### *Voorziening pensioenverplichtingen*

De voorziening voor pensioenverplichtingen (VPV) is berekend op basis van de contante waarde van de opgebouwde rechten (opgebouwde rechtenmethode) overeenkomstig de beschreven regels in de actuariële en bedrijfstechnische nota ABTN. Bij de berekening worden diverse aannames gedaan, onder meer inzake sterfte, rekenrente en kosten. De gebruikte aannames in verband met pensioen zijn gebaseerd op zo goed mogelijke inschattingen, rekening houdend met marges voor nadelige afwijkingen.





Voor de waardering van de VPV wordt uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

---

#### Grondslagen

---

Laatste mutatedatum	30 november 2021. Het pensioenfonds hanteert het beleid dat bestandsmutaties die door het fonds ontvangen zijn vóór 30 november worden verwerkt in het desbetreffende boekjaar; mutaties die later worden ontvangen worden verwerkt in het volgende boekjaar
Overlevingstafels	Aruba-tafels 2005-2014, gebaseerd op sterftewaarnemingen door het Centraal Bureau Statistiek Aruba. De tafel wordt toegepast in combinatie met fondsspecifieke ervaringssterfte en sterftetrend. Ervaringssterfte: vormgegeven door middel van leeftijdsafhankelijke correctiefactor. Voor mannen een procentuele correctie tot de leeftijd van 60 jaar van 92% en daarna lineair oplopend tot 100% bij leeftijd 100 en voor vrouwen een procentuele correctie tot de leeftijd van 60 jaar van 79% en daarna lineair oplopend tot 100% bij leeftijd 100.
Overlevingstafels	Sterftetrend: vormgegeven door middel van generatietafels. Voor het eerste jaar voor leeftijden 0 – 80 een sterftetrend gelijk aan 2% en voor leeftijden 80 – 100 neemt de sterftetrend lineair af naar 0%. Vervolgens neemt de sterftetrend voor de toekomst binnen 15 jaar lineair af naar 1%. En tot slot neemt de sterftetrend in de volgende 35 jaar lineair af naar 0%.
Rekenrente	4% voor voorwaardelijk geïndexeerde pensioenaanspraken en 4,5% voor niet-geïndexeerde aanspraken. De gehanteerde methodiek is conform de actuariële richtlijnen van de CBA.
Gehuwdheid	Voor (gewezen) deelnemers (uitruikbaar en niet-uitruikbaar): onbepaald partnersysteem gebaseerd op de Nederlandse CBS-partnergegevens van 2016. Voor gepensioneerde deelnemers: bepaald partnersysteem.
Latent wezenpensioen	3% opslag op de VPV van het latent nabestaandenpensioen voor (gewezen) deelnemers en degenen die een invaliditeitspensioen ontvangen.
Overlijdensuitkering	Ter dekking van de overlijdensuitkering wordt er prenumerando in vier termijnen gereserveerd.
Leeftijdsvaststelling	1 <sup>ste</sup> dag van de geboortemaand (voor iedere deelnemer).
Leeftijdsverschil	3-jaar leeftijdsverschil tussen man en vrouw (man ouder dan vrouw).
Kosten	2% opslag voor toekomstige uitvoeringskosten.

---

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt geen rekening gehouden met toekomstige voorwaardelijke indexatie. Conform het beleid van APFA wordt de beslissing over eventuele toeslagverlening per 1 januari 2022 genomen na de vaststelling van de jaarcijfers over 2021.

Voor toekomstige arbeidsongeschikte deelnemers wordt ook geen voorziening aangehouden. De kosten van het direct laten ingaan van het bereikbaar ouderdompensioen vanaf invalidering en het uitkeren van een overbruggingspensioen tussen de datum van arbeidsongeschiktheid en de pensioenleeftijddeelnemers worden gedekt door een opslag voor arbeidsongeschiktheidsrisico in de premie.

APFA vervult voor de overgangsregeling NPR 2014, duurtetoeslagregeling en prepensioenregeling SETAR uitsluitend een administratieve functie en houdt daarom voor deze regelingen geen voorziening pensioenverplichtingen aan.



### Schulden en overlopende passiva

Schulden worden geclassificeerd als kortlopend indien betaling binnen een jaar dient plaats te vinden. Schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde en na eerste verwerking tegen de geamortiseerde kostprijs.

### Premiebijdragen

De premiebedragen worden verwerkt in het jaar dat de werkgevers melding hebben gemaakt van de deelnemers aan APFA. De pensioenpremie wordt jaarlijks door APFA vastgesteld op basis van de actuariële en bedrijfstechnische nota van het NPR 2014.

### Boeterente

In de financieringsovereenkomsten met de werkgevers is overeengekomen dat indien de premiebijdragen niet tijdig worden voldaan, een jaarlijks boeterente is verschuldigd. Deze boeterente is gelijk aan de wettelijke rente die geldig is voor het lopende kalenderjaar. Indien de wettelijke rente lager is dan de vereiste actuariële rendementseis, dan wordt de boeterente op basis van de vereiste actuariële rendementseis in rekening gebracht.

### Opbrengst beleggingen

Interest- en huuropbrengsten uit beleggingen worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Dividendopbrengsten uit beleggingen worden verantwoord in het totaalresultaat als opbrengsten uit beleggingen in het jaar waarin het recht op het dividend is ontstaan. De gerealiseerde resultaten worden bepaald door van de verkoopprijs de kostprijs af te trekken. De kostprijs is gebaseerd op het 'eerst in, eerst uit'-beginsel (fifo). Ongerealiseerde resultaten worden veroorzaakt door waardeveranderingen van de effecten die niet verkocht zijn gedurende het boekjaar.

### Pensioenuitvoeringskosten

Kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De kosten voor het buitenlandse vermogensbeheer worden niet als pensioenuitvoeringskosten verantwoord, maar worden in mindering gebracht op het behaalde rendement in het buitenland. De kosten voor het binnenlandse vermogensbeheer worden wel verantwoord als pensioenuitvoeringskosten.

### Pensioenregeling personeel

Het personeel van APFA heeft pensioentoezeggingen op basis van het NPR 2014, dat geadmistreerd wordt door APFA. Deze regeling is een multi-werkgeversregeling waarbij de activa en passiva van het fonds niet verder per werkgever kunnen worden gesplitst. Naar aanleiding hiervan wordt de regeling conform IFRS verwerkt als een toegezegde-bijdrageregeling.

### Winstbelasting

APFA is een rechtspersoon die op basis van Artikel 2 Landsverordening Winstbelasting niet onderworpen is aan winstbelasting.

### Schattingen van de reële waarde

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een oordeelsvorming en kunnen daarom niet met precisie worden vastgesteld. Op basis van



deze verscheidenheid en gradaties in waarderingsmethoden dienen de beleggingen te worden ingedeeld naar drie verschillende waarderingsniveaus.

- Niveau 1** Waardering op basis van beursgenoteerde prijs voor identieke activa. De reële waarde van deze categorie is gebaseerd op beursgenoteerde prijzen per de balansdatum. Hieronder wordt verstaan dat deze prijzen direct en regelmatig beschikbaar zijn en deze prijzen zijn gebaseerd op daadwerkelijke en 'at arm's length'-transacties.
- Niveau 2** Waardering op basis van andere input dan niveau 1 die zichtbaar is (direct of indirect) met betrekking tot het actief. De reële waarde van deze categorie is vastgesteld op basis van waarderingsmethodieken. Hierbij wordt zoveel mogelijk uitgegaan van zichtbare marktgegevens en zo min mogelijk van bedrijfsspecifieke schattingen. Wanneer alle significante input is gebaseerd op zichtbare marktgegevens, dan valt het actief in deze categorie. Indien dit niet het geval is, dan valt het actief onder niveau 3.
- Niveau 3** Waardering op basis van input die niet gebaseerd is op zichtbare marktgegevens. De reële waarde van deze categorie wordt bepaald op basis van managementevaluatie met behulp van waarderingsmethodieken uitgaande van de 'purchase price' en waarbij wordt uitgegaan van bedrijfsspecifieke schattingen en rekening wordt gehouden met ontwikkelingen op de markt. In deze categorie zijn ook financiële activa opgenomen waarvan de reële waarde gebaseerd wordt op de taxatiewaarde in verhuurde staat, vastgesteld op basis van partieel roulerende taxaties, uitgevoerd door externe deskundigen. is het overige deel van de reële waarde bepaald. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in het totaalresultaat verantwoord.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de beleggingen per waarderingsmethode.

Per 31 december 2021				
in 1.000 Afl.				
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	-	51.604	51.604
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde	1.441.014	-	84.571	1.525.585
	1.441.014	-	136.175	1.577.189
Per 31 december 2020				
Vastgoedbeleggingen	-	-	43.011	43.011
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde	1.308.232	-	78.855	1.387.087
	1.308.232	-	121.866	1.430.098

#### Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit alle liquide middelen, inclusief de middelen die aangehouden worden voor beleggingstransacties. Kasstromen in U.S. dollar zijn omgerekend tegen een vaste koers van 1 dollar = 1,79 Arubaanse florin.



## Risicobeheer

### *Inleiding*

De belangrijkste doelstelling van het fonds is het op lange termijn veiligstellen van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, alsmede het streven naar het toekennen van indexatie van de opgebouwde pensioenaanspraken van de actieven, de ingegane pensioenen en premievrije pensioenaanspraken. Om deze doelstelling te bereiken, is het van belang dat de beleggingsresultaten van het pensioenfonds op lange termijn, binnen aanvaardbare risico's, zo hoog mogelijk zijn.

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met verschillende risico's. Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen alsook op basis van de specifieke normen die door de CBA worden opgelegd. Het solvabiliteitsrisico is de combinatie van beleggingsrisico's en actuariële risico's.

- *Beleggingsrisico*

Conform de beleggingsstrategie houdt het fonds posities aan in een aantal financiële instrumenten, die zowel marktgenoteerde als niet-marktgenoteerde beleggingen betreffen. Als gevolg van de beleggingsactiviteiten wordt het fonds geconfronteerd met risico's gerelateerd aan de financiële instrumenten en de markt waarin het fonds actief is. De risico's die het fonds onderkent zijn (a) marktrisico, (b) kredietrisico, (c) liquiditeitsrisico, (d) concentratierisico en (e) kapitaalbeheer.

- (a) *Marktrisico*

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat o.a. het prijs(koers)risico, het valutarisico en het renterisico. Het beheer van het marktrisico heeft tot doel de marktriscopositie binnen aanvaardbare grenzen te houden teneinde een optimaal rendement te behalen.

- Prijs(koers)risico*

Het fonds loopt prijs(koers)risico over beleggingen die in de balans als 'financiële vaste activa met verwerking van waardeveranderingen via het totaalresultaat' zijn opgenomen. Hieronder vallen o.a. aandelen, participaties in aandelenfondsen, participaties in staats- en bedrijfsobligatiefondsen, alternatieve beleggingsfondsen en participaties indirect vastgoedfondsen. Het prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen die veroorzaakt worden door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren die inherent zijn aan het beleggen in dit soort financiële activa.

Met betrekking tot de beheersing van het prijs(koers)risico bevatten de beleggingsrichtlijnen van het fonds onder meer bepalingen omtrent:

- De minimum- en maximumallocatie van de beleggingscategorie;
- De afwijkingen ('spreading') van de effecten t.o.v. de benchmarks;
- De maximale afwijking in duratie voor vastrentende waarden t.o.v. van de benchmark;
- Een minimale 'credit rating' voor vastrentende waarden, alsmede de additionele voorwaarden waaronder er een lager minimum kan gelden.

- Valutarisico*

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen. De buitenlandse beleggingen van APFA behelzen beleggingsfondsen die zijn geadmistreerd in U.S. dollar. De Arubaanse florin is gekoppeld aan de U.S.



dollar. Echter, de afzonderlijke beleggingsfondsen kunnen beleggingen in vreemde valuta hebben anders dan in U.S. dollar. Afhankelijk van de beleggingsstrategie van deze afzonderlijke beleggingsfondsen en de kosten wordt het valutarisico al dan niet gehedged.

#### *Renterisico*

Renterisico is het risico dat fluctuaties – als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet – leiden tot ongewenste effecten op de balans en het resultaat. Bij APFA worden de pensioenverplichtingen niet gebaseerd op de marktrente, maar op een berekende 'vaste' rekenrente. In de richtlijnen van de CBA wordt aangegeven dat in beginsel een rekenrente van maximaal 4% gehanteerd mag worden. Bij regelingen zonder enige toezegging omtrent indexatie kan een hogere rekenrente worden toegepast. Tegen die achtergrond heeft APFA een eigen raamwerk ontwikkeld voor de vaststelling van de rekenrente. Dit raamwerk is gebaseerd op een interne risicovrije curve voor zowel de binnenlandse als de buitenlandse beleggingsportefeuille. De interne curve is het gewogen gemiddelde van de verwachte rendementen van de afzonderlijke beleggingscategorieën, waarbij de gewichten gebaseerd zijn op de actuele compositie van de totale beleggingsportefeuille. De berekende 'vaste' rekenrente is gelijk aan de discontovoet die de contante waarde van de pensioenverplichtingen verdisconteert tegen de interne curve.

Conform het rekenrentebeleid van APFA komt de rekenrente in het verslagjaar uit op 4,29% voor de voorwaardelijk geïndexeerde aanspraken en 4,43% voor de niet-geïndexeerde aanspraken. In overeenstemming met de richtlijnen van de toezichthouder, heeft APFA de rekenrente voor de geïndexeerde aanspraken gehandhaafd op 4%. Voor de niet-geïndexeerde aanspraken is de rekenrente naar boven afgerond op 4,5%.

De beleggingen in lokale vastrentende waarden worden geadmineistreerd op geamortiseerde kostprijs, waardoor het effect van het renterisico niet op de balans zichtbaar is. Leningen met een rente die niet gedurende de gehele looptijd vaststaat, leiden tot een kasstroomrenterisico. Van de totale onderhandse leningen per eind 2021 ad Afl. 809.488.000 (eind 2020: Afl. 801.141.000) had Afl. 302.655.000 (eind 2020: Afl. 302.203.000) een vaste rente voor bepaalde looptijd en Afl. 506.833.000 (eind 2020: Afl. 498.938.000) een vaste rente voor gehele looptijd. Indien de rente op leningen met een vaste rente voor bepaalde looptijd in het verslagjaar tien basispunten hoger/lager zou zijn geweest, met constant gebleven overige variabelen, zou het resultaat boekjaar Afl. 302.429 (2020: Afl. 286.324) hoger/lager zijn geweest als gevolg van de hogere/lagere renteopbrengsten op leningen met een vaste rente voor bepaalde looptijd.

De rente op de binnenlandse leningen varieert o.a. op basis van vraag en aanbod. Gezien het geringe handelsvolume wordt het rente-effect beperkt verdisconteerd in een marktprijs. Daarnaast zijn er geen mogelijkheden om het binnenlandse renterisico adequaat af te dekken.

De beleggingen in buitenlandse vastrentende waarden worden wel geadmineistreerd op marktwaarde. Het renterisico dat hierbij wordt gelopen is dat de waarde van de vastrentende beleggingen verslechtert als gevolg van rentestijgingen. Dit risico wordt gemitigeerd door de looptijd van deze vastrentende waarden te verkorten.

#### **(b) Kredietrisico**

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die (obligatie)leningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst etc.

De beheersingsmaatregelen met betrekking tot het kredietrisico zijn onder meer als volgt:

- APFA belegt in gerenommeerde partijen waardoor dit risico in zekere mate beperkt wordt;
- Individuele beleggingen (binnenlandse markt) worden vooraf getoetst of zij voldoen aan de minimale solvabiliteitsratio's, current ratio's en debt service ratio's;
- De kredietwaardigheid van de onderhandse leningen wordt met behulp van een kredietscore geëvalueerd en actief gemonitord;
- Op de hypotheekaanvragen worden krediet- en risicoanalyses uitgevoerd conform het acceptatiebeleid;
- Leningsachterstanden worden gemonitord en er wordt zorg gedragen voor een adequate opvolging van incassering van gelden; en
- Door het eisen van voldoende zekerheden bij financieringen wordt het risico teruggebracht naar een beheersbaar niveau. De belangrijkste zekerheden voor leningen zijn hypotheekrecht op percelen, cessie van vorderingen en cessie van de rechten op roerende goederen en op inventaris.

De betalingsachterstanden van de (onderhandse en hypothecaire) leningen worden in de tabel hierna samengevat per 31 december.

in 1.000 Afl.	Onderhandse leningen 2021	Onderhandse leningen 2020	Hypothecaire leningen 2021	Hypothecaire leningen 2020
Leningen noch achterstallig noch voorzien	809.488	703.770	228.606	231.684
Leningen niet achterstallig doch (deels) voorzien	-	97.371	-	-
Leningen achterstallig doch niet voorzien	-	-	11.447	9.325
Leningen achterstallig en (deels) voorzien	-	-	3.193	5.166
	<b>809.488</b>	<b>801.141</b>	<b>243.246</b>	<b>246.175</b>
Voorziening voor oninbaarheid	-	-6.494	-249	-659
	<b>809.488</b>	<b>794.647</b>	<b>242.997</b>	<b>245.516</b>

De kredietwaardigheid van de onderhandse leningen wordt met behulp van een kredietscore jaarlijks geëvalueerd en actief gemonitord. Voor alle onderhandse leningen die op 1 november van een gegeven jaar een kredietscore hebben van *Substandard* of lager, wordt getoetst of er een voorziening voor oninbaarheid moet worden vastgesteld. De bepaling van de omvang van de voorziening is gebaseerd op het in kaart brengen van de totale lening en deze te vergelijken met de contante waarde van het onderpand, rekening houdend met kosten van uitwinning.

De voorziening voor oninbaarheid woninghypotheken wordt jaarlijks bepaald en geldt voor alle hypotheken die per jaareinde meer dan 90 dagen in achterstand zijn. De voorziening wordt per hypotheek berekend (totaal uitstaande schuld minus contante waarde van het onderpand) en de totale voorziening die getroffen wordt is de som van de voorziening per hypotheek.

De delinquentie ratio (meer dan 30 dagen in achterstand) van de hypothecaire leningen en onderhandse leningen bedraagt respectievelijk 6,9% en 0% (2020: respectievelijk 6,8% en 0,8%). De belangrijkste zekerheden voor de onderhandse leningen (m.u.v. de overheidsleningen) zijn: hypotheekrecht op de



panden en terreinen, cessie van de rechten op roerende goederen en op inventaris, cessie van vorderingsrechten en verpanding van aandelen.

#### (c) Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat het fonds niet over voldoende liquide financiële middelen beschikt om te voldoen aan de betalingsverplichtingen. Het liquiditeitsrisico is vooral zichtbaar in het niet tijdig kunnen voldoen van directe betalingsverplichtingen van het fonds. De directe betalingsverplichtingen van het fonds kunnen bestaan uit operationele kosten, pensioenuitkeringen en/of beleggingsverplichtingen. Het fonds maakt gebruik van een standaard kasstroommodel om dit risico te beheersen.

Daarnaast houdt het fonds een minimale kasreserve aan die is gebaseerd op het kunnen voldoen van twee maanden aan pensioenuitkeringen en operationele kosten.

#### (d) Concentratierisico

Concentratierisico is het risico dat er een overmatige exposure is naar een type beleggingsinstrument, industriële sector, geografisch gebied en *one obligor*. Het fonds heeft concentratielimieten voor de beleggingsportefeuille vastgesteld om dit risico deels te mitigeren. Echter, het concentratierisico bij APFA is heel hoog omdat wettelijk is bepaald dat minimaal 60% van de voorziening pensioenverplichtingen belegd moet zijn in Aruba. Bovendien heeft de Centrale Bank van Aruba in het verslagjaar – ter bescherming van de deviezenvoorraad en daarmee de monetaire stabiliteit – deviezenrestricties uitvaardigd, welke betrekking hebben o.a. transacties betreffende het uitgaande kapitaalverkeer.

Het aanbod van binnenlandse beleggingsmogelijkheden en de financiële gezondheid van bestaande binnenlandse beleggingen zijn erg afhankelijk van de economische ontwikkelingen in Aruba en de situatie van de overheidsfinanciën. Ultimo boekjaar bedroeg de exposure in overheidsbeleggingen 19,6% van het balanstotaal (ultimo 2020: 21,8%).

#### (e) Kapitaalbeheer

APFA belegt de ingelegde pensioenpremies om beleggingsopbrengsten te genereren. APFA hanteert het stelsel van kapitaaldekking, dat inhoudt dat het vermogen van het fonds te allen tijde voldoende dient te zijn om alle huidige en toekomstige pensioenen te kunnen betalen. Daarvoor beschikt de directie over een aantal beleidsinstrumenten: het premiebeleid, het beleggingsbeleid, het indexatiebeleid en het kortingsbeleid. De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten.

Binnen het financiële beleid wordt ook rekening gehouden met een buffer (weerstandvermogen) om fluctuaties in het vermogen ten gevolge van (tegenvallende) beleggingsresultaten op te vangen. Ter bepaling van het weerstandsvermogen wordt de zogenoemde “asset-risk”-methode gehanteerd zoals voorgeschreven in de solvabiliteitsrichtlijnen van de CBA. De “asset-risk”-methode houdt in dat aan elke beleggingscategorie een risicofactor wordt toegewezen gerelateerd aan de risicograad van de beleggingen.

De hiernavolgende tabel toont de berekening van het weerstandsvermogen per ultimo 2021.

Beleggingscategorieën			Uitstaande	Risico-	Weerstands-
geldbedragen in 1.000 Afl.			saldo	factor	vermogen
Overheidsobligaties			793.599	0%	-
Bedrijfsobligaties	S&P	Moody's			
"Highest quality"	AAA	Aaa	22.444	1%	224
"High strong credit quality"	AA	Aa2	17.715	5%	886
"Upper medium grade quality"	A	A2	89.127	10%	8.913
"Medium & low grade quality"	BBB	Baa2	248.078	20%	49.616
"Lower quality"			87.026	100%	87.026 *
Termijndeposito's			200.000	0%	-
Hypothecaire leningen			242.997	2%	4.860
Leningen op schuldbekentenis			715.643	5%	35.782
Aandelen (gewone/preferente)			639.647	20%	127.929
Onroerend goed eigendom			51.604	10%	5.160
Onroerend goed participaties			121.402	10%	12.140
Te vorderen pensioenpremies (≤ 90 dagen)			13.831	0%	-
Te vorderen van werkgever(s) uit anderen hoofde dan pensioenpremies (≤ 90 dagen)			10.428	0%	-
Te vorderen beleggingsopbrengsten (≤90 dagen)			5.914	0%	-
Overige vorderingen en overlopende activa			2.134	0%	-
Gebouwen en terreinen			8.763	10%	876
Andere vaste bedrijfsmiddelen			369	35%	129
Liquide middelen			86.500	0%	-
<b>Totaal</b>			<b>3.357.221</b>		<b>333.541</b>

\* Concentratielimiet ≤ 25% van de buitenlandse vastrentende portefeuille verspreid over verschillende fondsmanagers.

- *Actuarieel risico*

De pensioenverplichtingen worden in de tijd weergegeven door middel van een schatting van de toekomstige uitgaande kasstromen. Het verplichtingenrisico uit zich in de actuariële resultaten, indien de actuariële aannames en veronderstellingen niet overeenkomen met de werkelijkheid. Dit risico wordt gemitigeerd door het periodiek evalueren en zo nodig aanpassen van de rekenrente, de levensverwachting van de deelnemers of wijzigingen in invaliderings- en revalideringskansen.





*Gevoeligheidsanalyse van de netto-dekkingsgraad voor wijzigingen in de actuariële en economische parameters.* Veranderingen in de actuariële en economische parameters kunnen de schattingen significant beïnvloeden. De hiernavolgende tabellen tonen de gevoeligheid van de netto-dekkingsgraad bij een wijziging van de rekenrente en afwijking van het rendement.

#### Effect rekenrente

De gehanteerde rekenrente voor het vaststellen van de voorziening pensioenverplichtingen is een combinatie van 4,0% voor actieven en 4,5% voor degenen die per 31 december 2011 onder de Pensioenverordening Landsdienaren inactief waren.

Onderstaande tabel toont de effecten op de netto-dekkingsgraad (DG) indien de gehanteerde rekenrentes met 0,5% of 1,0% verlaagd zouden worden. In de bovenste regel van de tabel staat de netto-dekkingsgraad per ultimo 2021 (110,1%).

Gevoeligheidsanalyse DG	
Rekenrente	Netto-DG
4,0% & 4,5%	110,1%
3,5% & 4,0%	102,7%
3,0% & 3,5%	95,5%

#### Effect rendement

Voor het boekjaar 2021 is een verwacht beleggingsrendement van 4,0% begroot. In het verslagjaar is een nettorendement van 7,5% behaald op het pensioenvermogen.

De tabel hierna toont de effecten op de netto-dekkingsgraad indien in het verslagjaar het verwacht rendement van 4,0% was behaald in plaats van 7,5%. Daarbij worden ook de effecten op de netto-dekkingsgraad getoond bij een afwijking van het rendement met 5%.

Gevoeligheidsanalyse DG		
Rendement	Netto-DG	Afwijking t.o.v. Netto-DG ultimo 2020
9,0% (5% hoger)	111,7%	+0,6%-punt
4,0%	106,2%	-3,9%-punt
-/- 1,0% (5% lager)	101,0%	-9,1%-punt

Het effect van 1% extra rendement bedraagt circa 1,1 procentpunt op de netto-dekkingsgraad.



### Verbonden partijen

- a. Een natuurlijke persoon of een nauwe verwant van de natuurlijke persoon is verbonden aan de verslaggevende entiteit indien deze natuurlijke persoon:
  - i. overheersende of gezamenlijke zeggenschap heeft over de verslaggevende entiteit;
  - ii. invloed van betekenis op de verslaggevende entiteit uitoefent, dan wel
  - iii. behoort tot de managers op sleutelposities in de verslaggevende entiteit of in een moedermaatschappij van de verslaggevende entiteit.
  
- b. Een entiteit is met een verslaggevende entiteit verbonden indien zich één van de volgende situaties voordoet:
  - i. De entiteit en de verslaggevende entiteit behoren tot dezelfde groep (dit betekent dat alle moedermaatschappijen, dochterondernemingen en zusterondernemingen met elkaar verbonden zijn).
  - ii. Een entiteit is een geassocieerde deelneming of joint venture van de andere entiteit (of een geassocieerde deelneming of joint venture van een lid van een groep waartoe de andere entiteit behoort).
  - iii. Beide entiteiten zijn joint ventures van eenzelfde derde partij.
  - iv. Een van beide entiteiten is een joint venture van een derde entiteit en de andere entiteit is een geassocieerde deelneming van de derde entiteit.
  - v. De entiteit is een regeling inzake vergoedingen na uitdiensttreding ten behoeve van werknemers van de verslaggevende entiteit of enig andere rechtspersoon die een verbonden partij is van de verslaggevende entiteit. Indien de verslaggevend entiteit zelf een dergelijke inzake vergoedingen na uitdiensttreding is, zijn de aan de regeling betalende werkgevers ook met de verslaggevende entiteit verbonden.
  - vi. Een onder a. bedoelde natuurlijke persoon oefent overheersende of gezamenlijke zeggenschap uit over de entiteit.
  - vii. Een onder a.i. bedoelde persoon oefent invloed van betekenis op de entiteit uit of behoort tot de managers op sleutelposities in de entiteit (of in een moedermaatschappij van de entiteit).
  - viii. De entiteit, of een lid van een groep waarvan zij deel uitmaakt, verleent met diensten van managers op sleutelposities gelijk te stellen diensten aan de verslaggevend entiteit of aan de moedermaatschappij van de verslaggevende entiteit.

APFA kent de volgende verbonden partijen:

- Coenobita Real Estate Development 101 VBA (Coenobita): Tussen APFA en Coenobita bestaat een relatie van verbonden partijen waarbij APFA een belang van 100% in het totale geplaatste kapitaal van Coenobita heeft. Daarnaast heeft APFA een lening verstrekt aan Coenobita voor een bedrag van Afl. 6,1 miljoen. De lening is gesloten onder reguliere condities.

Coenobita is een investment vehicle en heeft als doel commerciële projectontwikkeling voor verkoop of verhuur. Op grond van IFRS wordt Coenobita niet geconsolideerd. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar 'Belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en schattingswijzigingen' in dit jaarverslag.

Voor een uiteenzetting van de transacties en balansen eind 2021 verwijzen wij naar de toelichting 3.1.2 in dit jaarverslag.



- Stichting Onroerend Goed Aruba (SOGA): Tussen APFA en SOGA bestaat een relatie van verbonden partijen waarbij APFA één lid in de Raad van Toezicht van SOGA kan benoemen. APFA heeft een totaalbelang van 46,2% in vier (4) consortiumleningen die door de AIB Bank N.V. als consortiumleider verstrekt zijn aan SOGA. De leningen zijn gesloten onder reguliere condities. Voor een uiteenzetting van de transacties en balansen eind 2021 verwijzen wij naar de toelichting 3.1.2 in dit jaarverslag.
- AIB Bank N.V. (AIB): Tussen APFA en AIB bestaat een relatie van verbonden partijen waarbij APFA een belang van 35% in het totale geplaatste kapitaal van de AIB heeft. Daarnaast participeert APFA in het *Debt Issuance Programme* van de AIB voor een totaalbedrag van Afl. 25 miljoen. De leningen zijn gesloten onder reguliere condities. Voor een uiteenzetting van de transacties en balansen eind 2021 verwijzen wij naar de toelichting 3.1.2 in dit jaarverslag.
- 29 aangesloten werkgevers per ultimo 2021. Voor een specificatie verwijzen wij naar bijlage C van deze jaarrekening.
- Key management bestaande (op balansdatum) uit 8 personen die sleutelposities hebben in de directie van APFA en de Raad van Toezicht die toezicht uitoefent op het beleid van de directie van APFA.
  - i. De vergoedingen voor key management bedroegen Afl. 1,7 miljoen in het huidig verslagjaar (2020: Afl. 1,4 miljoen). De vergoedingen voor key management tonen een stijging omdat de inkorting op de beloning van directie en Raad van Toezicht die in 2020 is doorgevoerd, per 1 januari 2021 is stopgezet.

Directie neemt deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement. De werkgeversbijdrage in 2021 bedroeg Afl. 123 duizend (2020: Afl. 116 duizend).

Leden van de Raad van Toezicht ontvangen een vaste vergoeding per maand.
  - ii. Het bedrag aan woninghypothekeken verstrekt aan directie bedroeg eind 2021 Afl. 1,4 miljoen (eind 2020: Afl. 1,5 miljoen).
  - iii. Het bedrag aan persoonlijke leningen verstrekt aan directie bedroeg eind 2021 Afl. 65 duizend (eind 2020: Afl. 86 duizend).



## IV Balans van APFA

(in 1.000 Afl.)

### 1 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit het kantoorgebouw, de inventaris en de bedrijfsauto's. Het kantoorgebouw is gevestigd op het eigendomsterrein van APFA te Seroe Blanco. De totale oppervlakte van dit terrein bedraagt 24.535 m<sup>2</sup>, waarvan 10.000 m<sup>2</sup> wordt toegerekend tot het kantoorgebouw. Het overige deel van het terrein (14.535 m<sup>2</sup>) is opgenomen als vastgoedbelegging voor een bedrag van Afl. 1,7 miljoen.

Onderstaande tabel toont de mutaties en de boekwaardes van de materiële vaste activa aan.

	Kantoor- gebouw	Inventaris en bedrijfsauto's	Totaal 2021	Totaal 2020
<b>Boekwaarde per 1 januari:</b>				
Aanschafwaarde	17.664	7.645	25.309	25.012
Cumulatieve afschrijvingen	-8.543	-7.195	-15.738	-15.264
	9.121	450	9.571	9.748
<b>Mutaties:</b>				
Investerings	27	78	105	385
Desinvesteringen	-	-	-	-88
Afschrijvingen	-305	-159	-464	-464
Cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	70
Afschrijvingen verhuurd deel kantoorgebouw	-80	-	-80	-80
	-358	-81	-439	-177
<b>Boekwaarde per 31 december:</b>				
Aanschafwaarde	17.690	7.724	25.414	25.309
Cumulatieve afschrijvingen	-8.927	-7.355	16.282	-15.738
	<b>8.763</b>	<b>369</b>	<b>9.132</b>	<b>9.571</b>

### 2 Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen bestaan uit bedrijfsgebouwen, terreinen en projecten in uitvoering. APFA heeft twee panden in Aruba die verhuurd worden aan derden. De huurcontracten zijn gesloten voor een periode van respectievelijk 2 en 7 jaar en hebben een opzeggingstermijn van respectievelijk 3 en 6 maanden. De maandelijkse huurprijzen bedragen respectievelijk Afl. 29.385 en Afl. 20.930. Beide panden zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op basis van taxatierapporten niet ouder dan 3 jaar.

Daarnaast heeft APFA dertien (15) terreinen in Aruba in zijn bezit. De terreinen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde op basis van taxatierapporten niet ouder dan 3 jaar.



Het verloop van de post vastgoedbeleggingen is als volgt:

	Bedrijfsgebouwen	Terreinen	Totaal 2021	Totaal 2020
Stand per 1 januari	5.132	37.879	43.011	42.964
Aankopen/ verkopen	-	-	-	4.267
Mutatie reële waarde	-839	9.324	8.485	-3.675
Activering (+)/deactivering (-) ontwikkelingskosten		108	108	-545
<b>Stand per 31 december</b>	<b>4.293</b>	<b>47.311</b>	<b>51.604</b>	<b>43.011</b>

In de posten bedrijfsgebouwen en terreinen is een cumulatieve opwaardering voor Afl. 1,4 miljoen respectievelijk Afl. 11,5 miljoen inbegrepen.

### 3.1 Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs

In de onderstaande tabel zijn de financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs nader gespecificeerd.

	2021	2020
Arubaanse staatsobligaties	399.607	429.742
Onderhandse leningen	809.488	794.647
Hypothecaire leningen	242.997	245.516
Termijndeposito's	200.000	180.000
	<b>1.652.092</b>	<b>1.649.905</b>

Het pensioenfonds heeft de reële waarde van deze financiële activa per balansdatum berekend. Omdat er onvoldoende waarneembare en relevante marktgegevens zijn om een volledige waardering van deze financiële activa uit te voeren, is de reële waarde op basis van niet-waarneembare marktgegevens ingeschat. Voor de berekening is gebruik gemaakt van de discounted cashflow methode, waarbij de toekomstige kasstromen van het financieel actief contant zijn gemaakt tegen een 'passende' discontovoet. Als uitgangspunt is het 5-jaars gemiddeld rendement van Arubaanse staatsobligaties genomen, verhoogd met een risico-opslag voor het desbetreffende financieel actief.

In de onderstaande tabel zijn per beleggingscategorie de berekende reële waarde afgezet tegen de geamortiseerde kostprijs. Bij hantering van een 50 basispunten afwijkende discontovoet ligt de impact op de reële waarde tussen de 3 en 4% van deze berekende reële waarden.

	Reële waarde	Geamortiseerde kostprijs
Arubaanse staatsobligaties	399.146	399.607
Onderhandse leningen	835.383	809.488
Hypothecaire leningen	242.868	242.997
Termijndeposito's	200.000	200.000
	<b>1.677.397</b>	<b>1.652.092</b>



### 3.1.1 Arubaanse staatsobligaties

Het verloop van deze beleggingen is als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	429.742	408.854
Aankopen	20.075	21.162
Aflossingen	-50.000	-
Mutatie boekwaarde	-210	-274
<b>Stand per 31 december</b>	<b>399.607</b>	<b>429.742</b>

Hieronder volgt een specificatie van de Arubaanse staatsobligaties in de beleggingsportefeuille van APFA:

	Interest %	31 december 2021	31 december 2020
<b>Vervaldatum binnen 1 jaar:</b>			
• 16 december 2009 – 16 december 2021	6,50%	-	30.000
• 28 december 2010 – 28 december 2022	5,25%	14.033	14.033
• 27 december 2012 – 27 december 2022	5,50%	23.760	23.760
		<b>37.793</b>	<b>67.793</b>
<b>Vervaldatum na 1 jaar:</b>			
• 29 september 2011 – 29 september 2024	4,50%	3.750	3.750
• 21 december 2011 – 21 december 2024	5,45%	40.000	40.000
• 11 november 2011 – 11 november 2025	5,50%	45.000	45.000
• 22 juni 2011 – 22 juni 2023	5,15%	8.715	8.715
• 22 juni 2011 – 22 juni 2026	5,35%	4.543	4.543
• 22 juni 2011 – 22 juni 2026	5,35%	39.500	39.500
• 20 juni 2013 – 20 juni 2026	5,50%	4.625	4.625
• 27 december 2013 – 27 december 2028	5,50%	38.755	38.755
• 27 september 2016 – 27 september 2026	4,75%	8.205	8.205
• 25 augustus 2017 – 25 augustus 2027	4,50%	18.000	18.000
• 15 juni 2018 – 15 juni 2033	5,75%	30.221	30.221
• 15 februari 2019 – 15 februari 2032	5,50%	57.145	57.305
• 15 februari 2019 – 15 februari 2033	5,75%	9.863	9.897
• 15 februari 2019 – 15 februari 2034	6,00%	32.121	32.244
• 29 september 2020 – 29 september 2027	5,30%	21.296	21.189
• 11 november 2021 – 11 november 2025	5,50%	75	-
		<b>361.814</b>	<b>361.949</b>
		<b>399.607</b>	<b>429.742</b>



Per balansdatum is de credit rating van het Land Aruba BBB met 'stable outlook' volgens Standard & Poor's en BB met 'stable outlook' volgens Fitch Ratings.

### 3.1.2 Onderhandse leningen

Het verloop van deze beleggingen is als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	794.647	768.544
Verstrekkingsen	39.334	142.943
Ontvangen aflossingen	-30.987	-110.346
Voorziening voor oninbaarheid	6.494	-6.494
<b>Stand per 31 december</b>	<b>809.488</b>	<b>794.647</b>

Hieronder volgt een specificatie van de onderhandse leningen in de beleggingsportefeuille van APFA:

	Oorspr. looptijd	Interest	Hoofdsom	31-12-2021	31-12-2020
Lening u/g AIB Bank N.V. ("bulletpayment")	3-7 jaar	4,0%-4,375%	25.000	25.000	30.000
Lening u/g AIB Vastgoed N.V.	22 jaar	6,25%	18.266	17.394	17.882
Lening u/g APA N.V. (consortiumlening AIB Bank N.V.)	18 jaar	5,0%	15.034	11.661	12.412
Lening u/g ASTEC N.V.	22 jaar	5,0%	48.107	40.639	42.388
Lening u/g Coenobita Real Estate 101 Development VBA, een verbonden partij	15 jaar	5,5%	6.100	6.100	-
Lening u/g Hilton Hotel (consortiumlening AIB Bank N.V.)	3-5 jaar	6,75%	97.371	97.371	97.371
Lening u/g Ritz Carlton Hotel Aruba (consortiumlening AIB Bank N.V.)	13 jaar	6,0%	107.547	99.284	98.922
Lening u/g Ritz Carlton Hotel Turks and Caicos (consortiumlening AIB Bank N.V.)	14 jaar	6,0%	53.700	53.700	46.809
Lening u/g Setar N.V.	7 jaar	5,25%-5,50%	30.110	-	4.301
Lening u/g Stichting Onroerend Goed Aruba (SOGA) (consortiumlening AIB Bank N.V.), een verbonden partij	27 jaar	5,75%-8,0%	171.087	163.726	159.023
Lening u/g Aruba Airport Authority N.V.	15 jaar	4,5%-5,0%	125.000	30.421	23.114
Leningen Land Aruba	5-35 jaar	4,75%-6,70%	313.597	264.192	268.919
				<b>809.488</b>	<b>801.141</b>

De bedragen in bovenstaande tabel zijn exclusief de voorziening voor oninbaarheid onderhandse leningen. Per balansdatum bedraagt deze voorziening nihil (2020: Afl. 6,5 miljoen).



De belangrijkste zekerheden voor de onderhandse leningen (m.u.v. de overheidsleningen) zijn: hypotheekrecht op de panden en terreinen, cessie van de rechten op roerende goederen en op inventaris, cessie van vorderingsrechten en verpanding van aandelen.

De lening van Aruba Airport Authority is nog niet volledig opgenomen. Per balansdatum dient nog Afl. 94,6 miljoen (2020: Afl. 108,8 miljoen) te worden opgenomen. De uitbetaling vindt plaats in termijnen volgens een opnameschema.

### 3.1.3 Hypothecaire leningen

Het verloop van deze beleggingen is als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	245.516	251.280
Verstrekingen	26.089	19.208
Ontvangen aflossingen	-29.018	-24.813
Voorziening voor oninbaarheid	410	-159
<b>Stand per 31 december</b>	<b>242.997</b>	<b>245.516</b>

Per balansdatum bedraagt de voorziening voor oninbaarheid woninghypotheken Afl. 249 duizend (2020: Afl. 659 duizend).

De woninghypotheken worden verstrekt voor een periode van maximaal 35 jaar. Op basis van de contractuele aflossingsdata is het kortlopend deel (ontvangst < 1 jaar) ca. Afl. 14,1 miljoen.

APFA verstrekt woninghypotheken aan zijn personeel tegen een rentepercentage van 3,25% (2020: 3,25%) per jaar.

### 3.1.4 Termijndeposito's

Deze beleggingen bestaan uit termijndeposito's bij de lokale banken, inclusief het langlopend deel van de opgelopen interest (ontvangst >1 jaar). Onderstaande tabel geeft het verloop van deze post weer.

	2021	2020
Stand per 1 januari	180.000	180.000
Aankopen	235.000	35.000
Aflossingen	-215.000	-35.000
<b>Stand per 31 december</b>	<b>200.000</b>	<b>180.000</b>





De vervallperioden van de termijndeposito's worden als volgt gespecificeerd:

	31 december 2020	31 december 2020
Vervalperiode binnen 1 jaar	200.000	95.000
Vervalperiode tussen 1 à 2 jaar	-	85.000
Vervalperiode na 2 jaar	-	-
<b>Totaal</b>	<b>200.000</b>	<b>180.000</b>

De rente op de deposito's varieert tussen 2,00% en 4,95% per jaar (2020: tussen 1,50% en 4,95% per jaar).

### 3.2 Financiële activa tegen reële waarde

Deze beleggingen bestaan uit een portefeuille van o.a. aandelen en participaties aandelenfondsen, participaties staats- en bedrijfsobligatiefondsen, participaties indirect vastgoedfondsen, cash en overige. Onderstaande tabel geeft het verloop van deze beleggingen weer.

	2021	2020
Stand per 1 januari	1.387.087	1.273.095
Aankopen	91.551	258.789
Verkopen	-34.710	-198.414
Herwaardering tegen actuele waarde	81.657	53.617
<b>Stand per 31 december</b>	<b>1.525.585</b>	<b>1.387.087</b>

In de onderstaande tabel zijn per beleggingscategorie de marktprijzen afgezet tegen de kostprijs (verkrijgingsprijs).

	Marktwaaarde	Verkrijgingsprijs
Aandelen en participaties aandelenfondsen	639.468	383.755
Participaties staats- en bedrijfsobligatiefondsen	764.715	729.026
Participaties indirect vastgoedfondsen	121.402	92.649
<b>Totaal</b>	<b>1.525.585</b>	<b>1.205.430</b>

### 4 Vorderingen uit pensioenactiviteiten

	31 december 2021	31 december 2020
Vorderingen op werkgevers (1)	14.536	6.531
Vorderingen op (gewezen) deelnemers (2)	3.718	4.566
Overige vorderingen (3)	8.370	8.840
<b>Totaal</b>	<b>26.624</b>	<b>19.937</b>



- (1) De vorderingen op werkgevers bestaan uit de nog af te dragen pensioenpremies (werknemers- en werkgeversdeel), de individuele inkoopsummen voor extra pensioen en de in de betaalbaar gestelde pensioenen inbegrepen duurtetoelagen. In deze post is tevens boeterente inbegrepen, die op grond van de pensioen- en financieringsovereenkomsten is verschuldigd bij een niet tijdige betaling van pensioenpremies.

Het verloop van de vorderingen op werkgevers is als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	-297	9.006
<b>Bij:</b>		
Premiebijdrage	14.221	14.743
Werkgeversbijdragen	54.299	54.166
Buitengewone bijdragen	266	408
Duurtetoelagen en overige componenten	40.290	41.053
Inkoopsummen	3.189	-
Boeterente	515	573
	112.780	110.943
<b>Af:</b>		
Ontvangsten	-100.283	-119.676
Voorziening voor oninbaarheid	-501	-570
	-100.784	-120.246
<b>Stand per 31 december</b>	<b>11.699</b>	<b>-297</b>
Reclassificatie creditsaldo werkgevers *	2.837	6.828
<b>Stand per 31 december (na reclassificatie)</b>	<b>14.536</b>	<b>6.531</b>

\* Vanwege verschillen tussen het deelnemersbestand van APFA en de personeelsbestanden van de aangesloten werkgevers tonen een aantal werkgevers een creditsaldo, dat op de balansdatum is gereclassificeerd naar de post 'schulden en overige passiva'.

Per balansdatum bedraagt de voorziening voor oninbaarheid premiedebiteuren Afl. 6,8 miljoen (2020: Afl. 6,3 miljoen).



- (2) De post vorderingen op (gewezen) deelnemers bestaat uit de nog in te houden buitengewone bijdragen van enerzijds een groep deelnemers door de werkgevers, en anderzijds een groep gepensioneerden. De premieafdracht vindt maandelijks plaats. De specificatie van deze post is als volgt:

	31 december 2021	31 december 2020
Buitengewone bijdragen actieve deelnemers	1.147	1.667
Buitengewone bijdragen gepensioneerde deelnemers	2.552	2.899
	<b>3.699</b>	<b>4.566</b>

- (3) De overige vorderingen bestaan uit de nog door de werkgevers te betalen eenmalige bijstorting in het NPR 2014 en koopsommen voor vervroegde pensionering uit hoofde van de overgangsregeling NPR 2011/2014. De specificatie van deze post is als volgt:

	31 december 2021	31 december 2020
Eenmalige bijstorting aangesloten werkgevers	874	1.704
Koopsommen vervroegde pensionering	7.496	7.136
	<b>8.370</b>	<b>8.840</b>

Het verloop van de post koopsommen vervroegde pensionering is als volgt:

	2021	2020
Stand per 1 januari	7.136	7.280
Inkoopsommen, inclusief boeterente	1.694	755
Ontvangsten	-1.334	-876
Voorziening voor oninbaarheid	-	-23
	362	-144
<b>Stand per 31 december</b>	<b>7.496</b>	<b>7.136</b>

## 5. Vorderingen uit beleggingsactiviteiten

	31 december 2021	31 december 2020
Te vorderen i.v.m. beleggingen (1)	15.675	15.952
Overige vorderingen (2)	2.290	1.895
	<b>17.965</b>	<b>17.847</b>



(1) De vorderingen in verband met beleggingen zijn als volgt te specificeren:

	31 december 2021	31 december 2020
Te vorderen interest staatsobligaties	8.416	8.496
Te vorderen interest deposito's	3.318	4.327
Te vorderen interest / provisie onderhandse leningen	3.903	3.134
Te vorderen interest woninghypotheken	1.651	1.648
Voorziening voor oninbaarheid woninghypotheken	-1.651	-1.648
Te vorderen huur / utiliteiten verhuurpanden	38	-5
	<b>15.675</b>	<b>15.952</b>

(2) De overige vorderingen zijn als volgt te specificeren:

	31 december 2021	31 december 2020
Persoonlijke leningen APFA-personeel	568	781
Rekening-courant Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC)	525	525
Overige	1.197	589
	<b>2.290</b>	<b>1.895</b>

De personeelsleningen worden verstrekt tegen een rentepercentage van 4,25% (2020: 4,25%) per jaar voor een periode van maximaal 6 jaar. Op basis van de contractuele aflossingsdata is het kortlopend deel (ontvangst < 1 jaar) ca. Afl. 148 duizend.

De post rekening-courant Algemeen Pensioenfonds Curaçao (voorheen Algemeen Pensioenfonds Nederlandse Antillen) betreft een rechtstreeks belang van APFA in het Jan Thiel terrein te Curaçao. Deze vordering vloeit voort uit de boedelscheiding Nederlandse Antillen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar 'Niet uit de balans blijvende vorderingen en verplichtingen' in dit jaarverslag.

## 6 Liquide middelen

Alle onder liquide middelen gerubriceerde tegoeden zijn direct opeisbaar. APFA heeft 'call-accounts' bij RBC Royal Bank Aruba N.V., Aruba Bank N.V. en Caribbean Mercantile Bank N.V. die rentedragend zijn. Van de liquide middelen is Afl. 61,5 miljoen (2020: Afl. 37,1 miljoen) bestemd voor beleggingstransacties.

## 7 Eigen vermogen

Het totaalresultaat van het boekjaar 2021 is toegevoegd aan de algemene reserve. In de tabel hierna is het aanwezige eigen vermogen afgezet tegen het vereiste weerstandsvermogen.

	31 december 2021	31 december 2020
Aanwezige algemene reserve	620.220	465.092
Vereiste weerstandsvermogen volgens risicomodel CBA	333.541	297.219
<b>Vermogenoverschot</b>	<b>286.679</b>	<b>167.873</b>



## 8 Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) is vastgesteld op basis van de in de ABTN geformuleerde reserveringsmethode en verzekeringstechnische grondslagen. Onderstaande tabel geeft het verloop van de VPV weer.

	2021	2020
Stand per 1 januari	2.699.387	2.650.709
Premie voor aftrek premiekorting	56.319	56.502
Kostenaandeel premies	-12.606	-12.096
Interest toevoeging pensioenverplichtingen	109.843	108.702
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-122.702	-118.431
Indexering	10.131	9.391
Resultaat op premie, sterfte, arbeidsongeschiktheid, overige technische grondslagen (behoudens interest) en mutaties	-13.385	4.610
	27.600	48.678
<b>Stand per 31 december</b>	<b>2.726.987</b>	<b>2.699.387</b>

De samenstelling van de VPV per deelnemerscategorie is als volgt:

	31 december 2021	31 december 2020
Actieven	1.124.029	1.120.986
Premievrijen	111.299	108.565
Pensioentrekkenden – ouderdompensioen	1.341.986	1.329.299
Pensioentrekkenden – weduwen-/wezenpensioen	146.825	137.770
Pensioengerechtigden – invaliditeitspensioen	12.506	13.286
	2.736.645	2.709.906
Af: saldering weduwen-/wezenpremie PVL-gepensioneerden	-9.658	-10.519
	<b>2.726.987</b>	<b>2.699.387</b>

De verplichting in verband met de toekomstige in te houden weduwen-/wezenpremie (WWP) op de PVL-gepensioneerden is extracomptabel vastgesteld. Om deze reden is gekozen om deze verplichting apart te presenteren. De tabel hierna geeft het verloop van dit component weer.



Verloop saldering toekomstige in te houden WWP	2021	2020
Stand per 1 januari	-10.519	-11.382
Benodigde interest	-463	-502
Risicopremie overlijden	-421	-415
Door overlijden vrijgevallen	490	447
Verwachte WWP-inhoudingen	1.255	1.333
	861	863
<b>Stand per 31 december</b>	<b>-9.658</b>	<b>-10.519</b>

Voor een toelichting op de actuariële veronderstellingen verwijzen wij naar de grondslagen en gevoeligheidsanalyse in dit jaarverslag.

## 9 Schulden en overige passiva

	31 december 2021	31 december 2020
Hypotheekgelden in depot	5.081	4.688
Vooruit ontvangen verzekeringspremies van hypotheekklanten	3.743	3.451
Creditsaldi aangesloten werkgevers	2.837	6.828
Belastingen en sociale lasten	2.490	559
Vooruitontvangen bedragen i.v.m. pensioenactiviteiten	1.943	3.891
Crediteuren	1.765	1.394
Uitgestelde betalingen i.v.m. beleggingen	1.350	1.950
Overige schulden	3.086	2.211
	<b>22.295</b>	<b>24.972</b>

## 10 Niet in de balans opgenomen activa en niet in de balans opgenomen verplichtingen

### *Niet in de balans opgenomen activa*

Ingevolge de "Onderlinge Regeling Splitsing Gouvernements-Werkliedenpensioenfonds van de Nederlandse Antillen" (voortvloeiende uit de status aparte van Aruba per 1 januari 1986) is er een afrekening geweest op basis van de boekwaarde (waarderingprijs zoals opgenomen in de boedelbalans) van de terreinen gelegen op Curaçao en Aruba (respectievelijk toegewezen aan Algemeen Pensioenfonds Nederlandse Antillen en APFA). Eveneens is er afgesproken dat indien de terreinen worden verkocht, een verrekening zal plaatsvinden tussen APFA en APC (voormalig APNA) voor het meerdere bedrag ontvangen boven de boekwaarde (inclusief eventuele rentevergoeding) volgens de in de Onderlinge Regeling overeengekomen verdeelsleutel.

APFA heeft recht (20,427785%) op een gedeelte van de meerdere opbrengst van de kavels van het Jan Thiel terrein te Curaçao. Het terrein is eigendom van APC en momenteel is niet bekend wat het bedrag zal zijn dat



APFA zal ontvangen uit de verkoopopbrengst van deze kavels. Aan de hand van de jaarlijkse verkooptransacties wordt het aandeel achteraf vastgesteld en afgerekend. Tot en met 31 december 2021 heeft APFA een totaal van Afl. 11,4 miljoen ontvangen uit de verkoop van de kavels (tot en met 31 december 2020: Afl. 11,4 miljoen).

*Niet in de balans opgenomen verplichtingen*

Naast de in paragraaf 3.1.2 toegelichte bedragen die ultimo het boekjaar nog moeten worden opgenomen onder de onderhandse leningen, bedragen de niet uit de balans blijvende financiële verplichtingen uit hoofde van toegezegde toekomstige investeringen in private equity fondsen en maatschappijen Afl. 6,8 miljoen (2020: Afl. 6,6 miljoen).

## 11 Gebeurtenissen na balansdatum

*Overname pensioenaanspraken en –rechten Stichting Bedrijfspensioenfonds Aruba*

Per de datum van dit jaarverslag zijn de pensioenaanspraken en – rechten van Stichting Bedrijfspensioenfonds Aruba (SBA) overgedragen aan c.q. overgenomen door APFA. SBA voerde de pensioenregeling uit van Naamloze Vennootschap Electriciteit-Maatschappij Aruba. De toekomstige pensioenopbouw van de werknemers van deze werkgever is vanaf de overdrachtsdatum van 1 januari 2022 ook ondergebracht bij APFA.



## V Totaalresultaat van APFA

(in 1.000 Afl.)

### 12 Premiebijdragen

	2021	2020
Werknemersgedeelte	14.221	14.743
Werkgeversgedeelte	54.299	54.166
Buitengewone bijdragen	-147	-242
	<b>68.373</b>	<b>68.667</b>

De reguliere pensioenpremie (werknemers- en werkgeversgedeelte) is berekend op basis van de actuariële en financiële uitgangspunten, toegelicht in hoofdstuk 'Premiebatens' bij de grondslagen in deze jaarrekening.

De buitengewone bijdragen betreffen de premie gerelateerd aan de ingekochte pensioenjaren onder de PVL.

### 13 Beleggingsresultaten

	2021	2020
<b>Vastgoedbeleggingen:</b>		
Verhuurpanden	308	360
Herwaardering (+)/afwaardering (-) terreinen en panden	8.485	-3.675
Directe onderhoudskosten, verzekeringen en belastingen	-442	-326
	<b>8.351</b>	<b>-3.641</b>
<b>Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs:</b>		
Arubaanse staatsobligaties	23.282	22.333
Termijndeposito's	6.397	7.164
Onderhandse leningen	50.185	49.446
Woninghypotheken	14.507	11.061
Onttrekking (+)/toevoeging (-) kredietvoorzieningen	6.984	-7.015
Vermogensbeheerkosten	-512	-271
	<b>100.843</b>	<b>82.718</b>





	2021	2020
Subtotaal beleggingsresultaten:	109.194	79.077
<b>Financiële activa tegen reële waarde:</b>		
Gerealiseerde resultaten aandelenfondsen, alternatieve beleggingen, indirect vastgoedfondsen en private equity	26.421	43.086
Gerealiseerde resultaten staats- en bedrijfsfondsen, cash en overige	5.950	9.268
Ongerealiseerde resultaten aandelenfondsen, alternatieve beleggingen, indirect vastgoedfondsen en private equity	106.254	23.548
Ongerealiseerde resultaten staats- en bedrijfsfondsen, cash en overige	-24.597	30.068
Interest, dividend en overige	25.286	23.342
Vermogensbeheerkosten	-3.079	-2.845
	136.235	126.467
<b>Overige:</b>		
Opbrengsten verhuurd deel kantoorgebouw	297	297
Afschrijvingen verhuurd deel kantoorgebouw	-80	-80
	217	217
	<b>245.646</b>	<b>205.761</b>

#### 14 Overige baten

	2021	2020
Boeterente op vorderingen uit pensioenactiviteiten	515	593
Onttrekking (+)/toevoeging (-) voorziening voor oninbaarheid	-501	-593
Koopsommen extra dienstjaren	3.189	-
Koopsommen vervroegd pensionering	1.694	734
Overige	48	50
	<b>4.945</b>	<b>784</b>

In het verslagjaar hebben 10 deelnemers van het Land Aruba gebruik gemaakt van de overgangsregeling NPR 2014 (2020: 9 deelnemers).



## 15 Pensioenuitkeringen

	2021	2020
Ouderdomspensioen	108.486	104.608
Nabestaandenpensioen	12.141	11.464
Invalideitpensioen	920	964
Overlijdensuitkering	630	469
Afkoop van premievrije aanspraken	278	238
	<b>122.455</b>	<b>117.743</b>

In het verslagjaar hebben 10 deelnemers een verzoek tot afkoop van premievrije aanspraken wegens emigratie ingediend (2020: 6 deelnemers).

## 16 Pensioenuitvoeringskosten

	2021	2020
Personeelskosten (1)	8.423	7.613
Kantoorkosten (2)	875	876
Huisvestingskosten (3)	813	774
Algemene kosten (4)	3.503	3.944
Afschrijvingskosten	464	464
	<b>14.078</b>	<b>13.671</b>

De afschrijvingskosten staan toegelicht in het hoofdstuk 'Materiële vaste activa'.

### (1) De personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2021	2020
Salarissen (inclusief sociale lasten)	7.450	6.591
Pensioenlasten	566	548
Overige personeelskosten	407	474
	<b>8.423</b>	<b>7.613</b>

Per 31 december 2021 bedroeg het aantal personeelsleden 49 (31 december 2020: 48).

De personeelskosten tonen een stijging omdat de inkorting op salarissen en secundaire arbeidsvoorwaarden die in 2020 is doorgevoerd, per 1 januari 2021 is stopgezet.



(2) De kantoorkosten worden als volgt gespecificeerd:

	2021	2020
Telefoon- en internetverbinding	168	139
Kantoor- en computerbenodigdheden	513	512
Overige kantoorkosten	194	225
	<b>875</b>	<b>876</b>

(3) De huisvestingskosten worden als volgt gespecificeerd:

	2021	2020
Onderhoud kantoorgebouw	263	255
Elektra en waterverbruik	328	296
Overige huisvestingskosten	222	223
	<b>813</b>	<b>774</b>

(4) De algemene kosten worden als volgt gespecificeerd:

	2021	2020
Vergoeding, trainingskosten en externe ondersteuning Raad van Toezicht, een verbonden partij	637	555
Professionele dienstverlening inzake jaarverslag	341	295
Overige professionele dienstverlening	2.031	2.822
Overige algemene kosten	494	272
	<b>3.503</b>	<b>3.944</b>



# Actuariële verklaring

## Actuariële verklaring

### Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba (APFA) is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring over het boekjaar 2021.

### Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van de Directie van APFA.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het Pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor de oordeelsvorming van belang zijn.

### Werkzaamheden

De door APFA verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen op prudente grondslagen zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het Pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het Pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen ten aanzien van de pensioenregeling kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het Pensioenfonds.

De voorziening pensioenverplichtingen is vastgesteld op basis van de "Richtlijnen met betrekking tot bedrijfseconomisch toezicht" en de daarvan onderdeel uitmakende "Actuariële Richtlijnen", welke de CBA heeft opgesteld voor ondernemingspensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

## Oordeel

De voorziening pensioenverplichtingen van APFA is per 31 december 2021 becijferd op Afl. 2.726.987 duizend en is overeenkomstig de in de ABTN beschreven rekenregels en uitgangspunten vastgesteld. De voorziening pensioenverplichtingen als geheel is op prudente grondslagen berekend.

Het vermogen van APFA is op de balansdatum voldoende ter dekking van de pensioenaanspraken en het weerstandsvermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie van APFA is naar mijn mening voldoende, omdat de netto dekkingsgraad hoger is dan 100%.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Rotterdam, 27 juni 2022

was getekend op origineel ("APFA - actuariële verklaring boekjaar 2021 getekend.pdf")

Drs. A.G.M. den Hartogh, AAG  
Verbonden aan Aon Nederland cv



# Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

## Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en de raad van toezicht van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba

### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

#### Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2021, zoals opgenomen op bladzijde 29 tot en met 67 in het bijgaand jaarverslag, van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba te Aruba gecontroleerd, die bestaat uit de balans per 31 december 2021, het totaalresultaat over 2021 en het kasstroomoverzicht over 2021, en de toelichtingen behorende tot de jaarrekening met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba op 31 december 2021 en van het resultaat en de kasstromen over 2021 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards.

#### De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met de Internationale Controlestandaarden (ISAs). Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'. Wij zijn onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba zoals vereist in de International Ethics Standards Board of Accountants' (IESBA) International Code of Ethics for Professional Accountants (inclusief International Independence Standards) (IESBA Code) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels. Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

#### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Internationale Controlestandaarden (ISAs). Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de bestuursverslag en de overige gegevens.



### **Overige aangelegenheden**

De jaarrekening van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba voor het jaar eindigend op 31 december 2020 is gecontroleerd door een andere accountant die een goedkeurende controleverklaring heeft afgegeven op 9 juli 2021.

## **Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening**

### **Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening**

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met International Financial Reporting Standards. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van International Financial Reporting Standards moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba.

### **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze staten nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Internationale controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de staten afwijkingen van materieel belang bevatten als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de staten staan;
- ▶ het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de Stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de staten en de daarin opgenomen toelichtingen;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

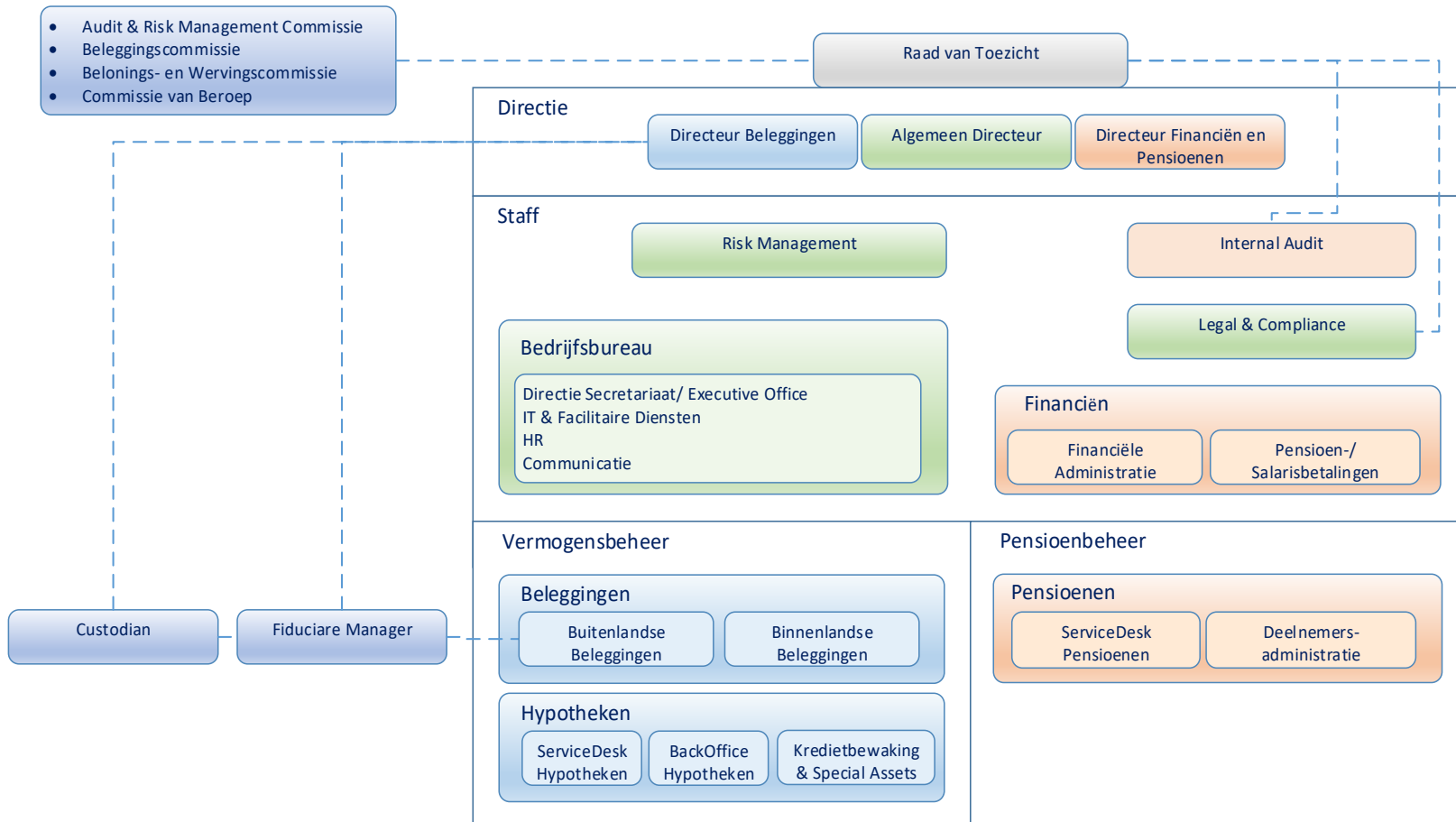
Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Oranjestad, 27 juni 2022  
11716339 077/GdC/VG

Ernst & Young

(i.g.) Garrick de Cuba, MSc, RA

## Bijlage A: Organisatiestructuur





## Bijlage B: Pensioenregeling van het Nieuw Pensioenreglement 2014

Aan onderstaande samenvatting van het pensioenreglement dat door APFA wordt uitgevoerd kunnen geen rechten worden ontleend.

De pensioenregeling ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

- Voorwaardelijke geïndexeerde middelloonregeling;
- Een opbouwpercentage van 1,75% per dienstjaar voor het ouderdomspensioen en 5/7e maal 1,75% per dienstjaar voor het partnerpensioen;
- De pensioengevende diensttijd is gemaximeerd op 40 jaar. Na het bereiken van dit maximum is voortzetting van de pensioenopbouw een keuze van de deelnemer;
- De reguliere pensioenleeftijd is de AOV-leeftijd. Bij eerdere ingang wordt het pensioen actuariael verlaagd;
- Franchise (inbouw AOV) ter grootte van Afl. 17.616;
- Voorwaardelijke indexatie van de opgebouwde pensioenen van actieven met de prijsindex;
- Voorwaardelijke indexatie van de opgebouwde pensioenen van inactieven met de halve prijsindex.

De inhoud van de pensioenregeling is geregeld in het Nieuw Pensioenreglement 2014 (NPR 2014) van APFA. Deze regeling is een middelloonregeling. Deelgenoten aan deze regeling c.q. hun nabestaanden hebben recht op het volgende pakket:

- Ouderdomspensioen;
- Invaliditeitspensioen;
- Overbruggingsuitkering Algemeen Ouderdomspensioen;
- Nabestaandenpensioen;
- Wezenpensioen.

### *Ouderdomspensioen*

De (gewezen) deelnemer heeft recht op een ouderdomspensioen met ingang van de pensioendatum, doch niet eerder dan vanaf het tijdstip van de ingang van het ontslag uit de dienstbetrekking. Het ouderdomspensioen wordt uitgekeerd tot en met de laatste dag van de maand, waarin de gepensioneerde deelnemer is overleden.

Per deelnemersjaar wordt 1,75% van de voor dat deelnemersjaar geldende pensioengrondslag aan ouderdomspensioen opgebouwd. Het totale ouderdomspensioen is gelijk aan de som van alle opgebouwde ouderdomspensioenen over alle deelnemersjaren.

### *Invaliditeitspensioen*

De deelnemer heeft na zijn ontslag recht op een invaliditeitspensioen, indien hij op het tijdstip van de ingang van het ontslag uit hoofde van ziekten en/of gebreken blijvend ongeschikt is om zijn dienstbetrekking als werknemer te vervullen.

De gewezen deelnemer heeft recht op invaliditeitspensioen indien de gewezen deelnemer binnen de termijn waarover deze na het tijdstip van ingang van het ontslag wegens ziekte recht had op doorbetaling van loon ten laste van de werkgever uit welke dienst hij was ontslagen dan wel uit hoofde van ziekten of gebreken blijvend ongeschikt is geworden om die betrekking te vervullen.

Het invaliditeitspensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgend op de datum van het ontslag wegens arbeidsongeschiktheid en wordt uitgekeerd tot en met de laatste dag van de maand, waarin de deelnemer is overleden of niet langer arbeidsongeschikt is. De hoogte van het invaliditeitspensioen is gelijk aan het ouderdomspensioen en wordt berekend naar het aantal deelnemersjaren dat de deelnemer tot het bereiken





van de pensioendatum had kunnen opbouwen indien de deelnemer niet wegens arbeidsongeschiktheid zou zijn ontslagen.

#### *Overbruggingsuitkering Algemeen Ouderdompensioen*

De gepensioneerde deelnemer die een invaliditeitspensioen ontvangt doch de pensioendatum nog niet heeft bereikt, heeft recht op een overbruggingsuitkering Algemeen Ouderdompensioen. De overbruggingsuitkering Algemeen Ouderdompensioen gaat in op het moment waarop het invaliditeitspensioen ingaat en wordt uitgekeerd tot en met de laatste dag van de maand waarin de gepensioneerde invalide deelnemer de datum bereikt waarop het wettelijke ouderdompensioen krachtens de AOV uitgekeerd wordt, of indien dat eerder is, tot en met de laatste dag van de maand waarin de gepensioneerde invalide deelnemer is overleden.

De hoogte van de overbruggingsuitkering bedraagt per deelnemersjaar 1,75% van de franchise en wordt berekend naar het aantal deelnemersjaren dat de deelnemer tot het bereiken van de pensioendatum had kunnen opbouwen indien de deelnemer niet wegens arbeidsongeschiktheid zou zijn ontslagen.

#### *Nabestaandenpensioen*

De (gewezen) deelnemer of gepensioneerde deelnemer heeft ten behoeve van diens partner recht op nabestaandenpensioen. Als partner worden alleen erkend:

- De echtgeno(o)t(e);
- De partner met wie de deelnemer duurzaam een gezamenlijke huishouding voert, mits beiden ongehuwd zijn, geen bloed- en aanverwanten in de rechte lijn van elkaar zijn en aan APFA een notarieel verleden samenlevingscontract is overgelegd.

Het nabestaandenpensioen ten behoeve van de partner gaat in op de eerste dag van de maand volgende op die van het overlijden van de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde en wordt uitgekeerd tot en met de laatste dag van de maand waarin de partner overlijdt.

Er bestaat voor de partner geen recht op nabestaandenpensioen indien het huwelijk is gesloten of de gezamenlijke huishouding is aangevangen ná ontslag, tenzij het ontslag het gevolg was van arbeidsongeschiktheid en het invaliditeitspensioen is ingegaan. In dat laatste geval dient het huwelijk te zijn gesloten of de gezamenlijke huishouding te zijn aangevangen voordat de pensioendatum is bereikt.

De hoogte van het nabestaandenpensioen van een deelnemer bedraagt 5/7<sup>de</sup> van het ouderdompensioen waarop de overleden deelnemer recht zou hebben gehad, indien het deelnemerschap op basis van de in het jaar van overlijden geldende pensioengrondslag tot de pensioendatum zou zijn voortgezet. De hoogte van het nabestaandenpensioen van een gewezen deelnemer bedraagt 5/7<sup>de</sup> van het ouderdompensioen waarop de gewezen deelnemer aanspraak had. De hoogte van het nabestaandenpensioen van een gepensioneerde deelnemer bedraagt 5/7<sup>de</sup> van het ouderdompensioen dan wel het invaliditeitspensioen. Hierbij blijft de overbruggingsuitkering Algemeen Ouderdompensioen buiten beschouwing.

#### *Wezenpensioen*

De (gewezen) deelnemer of gepensioneerde deelnemer heeft ten behoeve van diens ongehuwde kinderen die jonger dan 18 jaar zijn, recht op wezenpensioen. Wezenpensioen kan eveneens worden toegekend aan:

- Een studerend ongehuwd kind boven de leeftijd van 18 jaar tot uiterlijk de dag voordat het kind de leeftijd van 25 jaar heeft bereikt, indien en zolang het kind wegens het volgen van onderwijs naar het oordeel van het bestuur van APFA onvoldoende in staat is inkomsten uit arbeid te verwerven; en
- Een ongehuwd kind boven de leeftijd van 18 jaar tot uiterlijk de dag voordat het kind de leeftijd van 25 jaar heeft bereikt dat naar het oordeel van het bestuur van APFA ten gevolge van ziekte of gebreken niet



in staat is om een derde te verdienen van hetgeen een lichamelijk en geestelijk gezond kind van gelijke leeftijd in staat is om met arbeid te verdienen.

Het wezenpensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgende op die van het overlijden van de (gewezen) deelnemer deelnemer of gepensioneerde. Het wordt uitgekeerd tot en met de laatste dag van de maand waarin het kind de leeftijd van 18 jaar bereikt, of uiterlijk tot de 25-jarige leeftijd zolang aan bovengenoemde voorwaarden wordt voldaan. Voor iedere wees bedraagt het wezenpensioen in principe  $1/7^{\text{de}}$  van het ouderdompensioen. Voor de exacte bepaling van de hoogte van het wezenpensioen wordt verwezen naar het pensioenreglement.

#### *Indexering*

Indien de financiële positie het toelaat, kunnen de opgebouwde aanspraken worden aangepast – met uitsluiting van degenen die per 31 december 2010 onder de Pensioenverordening Landsdienaren inactief waren. Dit is de zogenaamde indexatie. Voor de actieven is de indexatie gebaseerd op maximaal het voortschrijdend vijfjarig gemiddelde van de consumentenprijsindex, terwijl voor de pensioentrekkenden en de premievrijen de indexatie maximaal de helft van het voortschrijdend vijfjarig gemiddelde van het consumentenprijsindex bedraagt. De indexatie is voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie van de pensioenregeling. Het bestuur besluit ieder jaar in hoeverre het mogelijk is om dat jaar indexatie toe te kennen.

#### *Overgangsregeling NPR 2014*

Op basis van de overgangsregeling NPR 2014 kunnen de (gewezen) deelnemers die per 1 januari 2011 tenminste tien deelnemersjaren hadden, afhankelijk van het aantal deelnemersjaren, een conform onderstaande tabel berekend aantal maanden eerder met pensioen zonder korting van hun tot 1 januari 2011 opgebouwde pensioenaanspraken. Daarvoor moet op het moment van de vervroegde pensioeningang aan APFA een kostendekkende koopsom worden betaald.

Deelnemersjaren per 1 januari 2011 van tot en met	Aantal maanden eerder met pensioen zonder korting van het tot 1 januari 2011 opgebouwde pensioen
0 9	Geen
10 20	0,75 maanden per deelnemersjaar
21 28	1 maand per deelnemersjaar
29	48 maanden
30	60 maanden

Vervroeging kan niet eerder dan vanaf de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd van 60 jaar heeft bereikt.

De overgangsregeling NPR 2014 geldt momenteel alleen voor de (gewezen) deelnemers die in dienst zijn (geweest) van het Land Aruba, door het Land Aruba gesubsidieerde instellingen en Air Navigation Services. Met de overige aangesloten werkgevers zijn er (nog) geen afspraken gemaakt over de uitvoering van een mogelijke overgangsregeling.



## Bijlage C: Specificatie van de aangesloten werkgevers

	Aantal deelnemers 2021	Aantal deelnemers 2020
Air Navigation Services Aruba N.V.	43	43
Aruba Airport Authority N.V.	20	25
Aruba Ports Authorities N.V.	2	3
Aruba Tourism Authority	15	19
Centrale Bank van Aruba	3	3
Compania Arubiano di Bus N.V.	91	93
Stichting Fundacion Servicio Laboratorio Medico Aruba	6	7
Gemeenschappelijk Hof van Justitie	53	50
Land Aruba	4.435	4.453
Post Aruba N.V.	20	20
Setar N.V.	400	393
Serlimar S.G.	141	148
Sociale Verzekeringsbank (SVb) Aruba	106	108
Stichting Algemeen Pensioenfonds Aruba	49	48
Stichting Avondonderwijs Aruba	12	12
Stichting Algemene Bejaardenzorg Aruba	244	235
Stichting Educacion Profesional Basico	185	186
Stichting voor Verstandelijke Gehandicapten Aruba	20	19
Stichting Fondo di Garantia	4	4
Stichting Katholiek Onderwijs Aruba	734	754
Stichting Kindertehuis Imeldahof	21	22
Stichting Voortgezet Onderwijs Aruba	106	109
Stichting Onderwijs Advent Zending Aruba	3	2
Stichting Protestants Christelijke Onderwijs Aruba	80	77
Stichting Volle Evangelie Onderwijs Aruba	7	6
Tele Aruba N.V.	16	20
Universiteit van Aruba	82	79
Volkskredietbank Aruba	6	6
Water- & Energiebedrijf Aruba (W.E.B.) N.V.	49	55
	<b>6.953</b>	<b>6.999</b>



## Bijlage D: Specificatie van de totale schuld van het Land Aruba aan APFA

in 1.000 Afl.	31 december 2021	31 december 2020
<b>Vorderingen uit beleggingsactiviteiten:</b>		
Staatsobligaties (tegen nominale waarde)	395.582	425.507
Onderhandse leningen	264.192	268.920
Te vorderen interest staatsobligaties	8.416	8.496
Te vorderen interest onderhandse leningen	1.508	780
	<b>669.698</b>	<b>703.703</b>
<b>Vorderingen uit pensioenactiviteiten:</b>		
Premiebijdragen, duurtetoelagen en boeterente	20.570	12.583
Buitengewone bijdragen	985	1.316
Te vorderen koopsommen vervroegd pensionering	7.521	7.159
Te vorderen koopsommen extra dienstjaren	354	-
	<b>29.430</b>	<b>21.058</b>
	<b>669.128</b>	<b>724.761</b>





## Bijlage E: Commissies en commissieleden per 27 juni 2022

Commissies	Commissieleden
Audit- en Risk Management Commissie (AC)	De heer A. Nemecek, voorzitter AC De heer E.O. Croes De heer R. Schutter
Belonings- en Wervingscommissie (BWC)	Mevrouw I.M.M. Hernandez-Swaen, voorzitter BWC De heer E.O. Croes De heer R. Schutter
Beleggingscommissie (BC)	De heer H.M. Koolman, voorzitter BC De heer P.D.H. Menco De heer H.M.C. Beukenboom  De heren Koolman en Menco zijn externe leden.
Commissie van Beroep (CvB)	De heer R.P. Sommer, voorzitter CvB De heer C.R. Foy De heer J. Kuiperdal  De CvB bestaat uit externe leden.